

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ

кафедра географії та туризму

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

Аналіз зміни пропозиції закладів тимчасового розміщення Хустського району на тлі російської агресії проти України

Товт Регіна Атіллівна

Студентка ІV-го курсу

Освітня програма 242 Туризм

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 8 / 22 листопада 2022 року

Науковий керівник: **ТОВТ АТІЛЛА АТІЛЛОВИЧ**

старший викладач

Завідувач кафедри географії та туризму: **МОЛНАР ЙОСИП ЙОЖЕФОВИЧ**

к.г.н., доцент

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2023 року

Протокол № _____ / 2023

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

кафедра географії та туризму

Кваліфікаційна робота

**АНАЛІЗ ЗМІНИ ПРОПОЗИЦІЇ ЗАКЛАДІВ ТИМЧАСОВОГО
РОЗМІЩЕННЯ ХУСТСЬКОГО РАЙОНУ НА ТЛІ РОСІЙСЬКОЇ
АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу

Товт Регіна Атіллівна

Освітня програма 242 Туризм

Науковий керівник: **ТОВТ АТІЛЛА АТІЛЛОВИЧ**

старший викладач

Рецензент: **ШАШ ЕНИКИ ЛЮДВИКІВНА**

PhD, доцент

Берегове
2023

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ ХУСТСЬКОГО РАЙОНУ.	9
I.1. Загальна характеристика Хустського району	9
I.2. Туристичні ресурси Хустського району	10
РОЗДІЛ II. КОРОТКО ПРО ТУРИЗМ ЗАКАРПАТТЯ	14
II.1. Рівень туристичного потоку на Закарпатті	14
II.2. Туризм Закарпаття в загальнодержавному відношенні	14
II.3. Туристичні продукти в області та в Хустському районі	15
II.3.1. Гірськолижний туризм	15
II.3.2. Лікувально-оздоровчий туризм	16
II.3.3. Активний туризм	16
II.3.4. Сільський зелений туризм	17
РОЗДІЛ III. ВПЛИВ ВІЙНИ НА ТУРИЗМ	19
III. 1. Фактори, що стримують розвиток туризму в Україні	19
III. 2. Майбутні туристичні можливості	21
РОЗДІЛ IV. МЕТОДИКА ТА МАТЕРІАЛИ	24
IV. 1. Про заклади тимчасового розміщення	24
IV. 1. 1. Важливість закладів тимчасового розміщення	24
IV. 1. 2. Критерії планування закладу	24
IV. 1. 3. Важливі поняття	25
IV. 1. 4. Сертифікація готелів	26
IV. 1. 5. Місткість та кількість обслугованих туристів у закладах тимчасового розміщення Закарпаття	27
IV. 1. 6. Регулювання та сертифікація закладів тимчасового розміщення в Україні	28
IV. 2. Методи дослідження	29
V. АНАЛІЗ ПРОПОЗИЦІЇ ЗАКЛАДІВ ТИМЧАСОВОГО РОЗМІЩЕННЯ ХУСТСЬКОГО РАЙОНУ ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ВІЙНИ	32
V.1. Зміни в чисельності закладів	32
V.2. Розподіл закладів за типами	33
V.3. Зміни, які спостерігалися в типах закладів	34
V.4. Нові заклади в районі	34
V.5. Рік реєстрації на сайті	35

V.6. Заклади розміщення, які були повністю заселені	36
V.7. Кількість кімнат та ліжко-міць	38
V.8. Аналіз ціна	40
V.9. Мови обслуговування	41
V.10. Онлайн оцінка відвідувачів	42
V.11. Обладання кімнат	43
V.12. Інші послуги	43
V.13. Можливості для розваг	44
V.14. Wellness-послуги	45
ПІДСУМКИ	47
ВИСНОВКИ	49
РЕЗЮМЕ (НА УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ)	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	52
ДОДАТКИ	58
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ	61
СПИСОК ТАБЛИЦЮ	62
ПОДЯКА	63
ДЕКЛАРАЦІЯ	64

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Földtudományi és Turizmus Tanszék

**HUSZTI JÁRÁS KERESKEDELMI SZÁLLÁSHELY-KÍNÁLAT
VÁLTOZÁSÁNAK VIZSGÁLATA AZ OROSZ-UKRÁN HÁBORÚ
TÜKRÉBEN
Szakdolgozat**

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Tóth Regina

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 242 Turizmus

Témavezető: Tóth Attila

adjunktus

Recenzens: Dr. Sass Enikő

PhD, docens

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	8
I. FEJEZET. A HUSZTI JÁRÁS ÁLTALÁNOS ÉS IDEGENFORGALMI SZEMPONTÚ JELLEMZÉSE	9
I.1. Huszti járás általános jellemzése	9
I.2. A Huszti járás idegenforgalmi szempontú elemzése	10
II. FEJEZET. KÁRPÁTALJA TURIZMUSÁRÓL DIÓHÉJBAN	14
II.1. Kárpátalja turistaforgalma	14
II.2. Kárpátalja turizmusa országos összevetésben	14
II.3. Turisztikai húzóágazatok a megyében és a Huszti járásban	15
II.3.1. Síturizmus	15
II.3.2. Egészségturizmus	16
II.3.3. Bakancsos turizmus	16
II.3.4. Falusi turizmus	17
III. FEJEZET. A háború hatása a turizmusra	19
III. 1. Az ukrán turizmus virágzását gátló tényezők	19
III. 2. Jövőbeni turisztikai lehetőségek	21
IV. FEJEZET. ANYAG ÉS MÓDSZER	24
IV.1. A kereskedelmi szálláshelyekről	24
IV.1.1. Szálláshelyek fontossága	24
IV.1.2. A szálláshely elhelyezés feltételei	24
IV.1.3. Kapcsolódó fogalmak	25
IV.1.4. A szállodák minősítése	26
IV.1.5. A kereskedelmi szálláshelyek kapacitása, forgalma Kárpátalján	27
IV.1.6. A kereskedelmi szálláshelyek szabályozása és minősítése Ukrajnában	28
IV.2. Kutatási módszerek	29
V. FEJEZET. A HUSZTI JÁRÁS KERESKEDELMI SZÁLLÁSHELYKÍNÁLATÁNAK ELEMZÉSE A HÁBORÚ KITÖRÉSE UTÁN	32
V.1. A szálláshelytípusok mennyiségében bekövetkezett változások	32
V.2. A szálláshelytípusok megoszlása	33
V.3. A szálláshelyek típusában bekövetkezett mennyiségbeli változások	34
V.4. Új szálláshelyek a járásban	34
V.5. A szálláshelyek regisztrációja a booking.com szállásfoglaló rendszeren	35
V.6. Teltházás szálláshelyek	36
V.7. Szobák és férőhelyek száma	38

V.8. Az árak vizsgálata	40
V.9. Nyelvi készségek, a kiszolgálás nyelve	41
V.10. Online vendégértékelések	42
V.11. Szobafelszereltség	43
V.12. Egyéb szolgáltatások	43
V.13. Szabadidős lehetőségek	44
V.14. Wellness-szolgáltatások	45
KÖVETKEZTETÉS	47
ÖSSZEGZÉS	49
PE3IOME	51
FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE	52
MELLÉKLETEK	58
ÁBRÁK JEGYZÉKE	61
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	62
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	63
NYILATKOZAT	64

BEVEZETÉS

A szakdolgozatom témája a Huszti járás kereskedelmi szálláshely-kínálat változásának vizsgálata az orosz-ukrán háború tükrében.

Azért ezt a témát választottam, mert turizmus szakon fontosnak tartom Kárpátalja szálláshelyeinek ismeretét, azok elhelyezkedését, típusait, jellemzőit, valamint érdeklődök az újonnan kialakult járások és azok összetétele felől, ugyanis 2020-ban teljesen átalakult Ukrajna, azon belül Kárpátalja felosztása is, valamint érdemes nyomon követni a háború következtében bekövetkezett változásokat.

A kereskedelmi szálláshelyek egy adott vonzerő köré épülnek ki néhány napos ott tartózkodás céljából. A huszti járáson belül 2021-ben 69, 2022-ben 53 kereskedelmi szálláshely listáját állítottam össze, és gyűjtöttem róluk információt a Booking.com szállásfoglaló alkalmazáson keresztül. A szálláshelyek jelenléte és sűrűsége jelzi és bizonyítja Kárpátalja, azon belül a járás sokszínűségét. Az ide érkezők gyönyörű, esetenként érintetlen tájakkal, dombokkal, hegyekkel, síkságokkal, gyógy- és ásványvízforrással, vallási és etnikai sokszínűséggel találkoznak, árban, típusban, szolgáltatásban változó szálláshelyekkel párosítva.

A munkám célja az újonnan megalakult huszti járás turizmusának megismerése és ismertetése, a listázott szálláshelyek csomópontjainak és sűrűségének, felszereltségének, szolgáltatásainak, jellemzőinek feltárása bizonyos településeken belül, azok összehasonlítása és bemutatása diagramok által, valamint a háború kitörése óta bekövetkezett esetleges változások ismertetése. Egyéb célok közé tartozik a booking.com szállásfoglaló alkalmazás tanulmányozása, amivel hozzájárulok a későbbi egyszerű és gyorsabb használathoz.

A munka során szeretném felmérni, hogy milyen típusú szálláshelyek és milyen mértékben iratkoztak le a Booking.com szállásfoglaló rendszerről, illetve felmérni, jelentek-e meg újabb szállások. Továbbá fontosnak tartom megvizsgálni, hogy a háborúnak milyen hatásai voltak a vizsgált szálláshelyek turistaforgalmára, illetve a standard kétszemélyes szobák áaira.

A munka folyamán használt módszerek: témakörök meghatározása, anyaggyűjtés, rendszerezés.

I. FEJEZET. A HUSZTI JÁRÁS ÁLTALÁNOS ÉS IDEGENFORGALMI SZEMPONTÚ JELLEMZÉSE

2015-ben Ukrajna Legfelsőbb Tanácsa elfogadta az Önkormányzatok önkéntes egyesüléséről szóló törvényt, 2020. július 17-én pedig megszavazta *A járások létrehozásáról és megszüntetéséről* szóló rendeletet, így 136 járás jött létre Ukrajnában a korábbi 490 helyett (TÓTH OROSZ E., 2020).

A változások Kárpátalján is bekövetkeztek: a 13 járás helyén 6 járás maradt (Ungvári, Munkácsi, Huszti, Técsői, Beregszászi, Rahói). Az újonnan alakult térségekben a magyar anyanyelvűek aránya jelentősen csökkent (TÓTH OROSZ E., 2020).

1. ábra Kárpátalja újonnan megalakult járásai

Forrás: <https://kiszonet/2020/07/17/vegleges-hat-jaras-lesz-karpataljan/>

I.1. Huszti járás általános jellemzése

A mai értelemben vett Huszti járás az egykori Huszti, Ilosvai (egy része) és Ökörmezői járások egyesüléséből jött létre. A Huszti járás Kárpátalja központi részén helyezkedik el észak-déli kiterjedésben. Nyugaton a Munkácsi és Beregszászi, keleten a Técsői járással határos. Nagyobb városok: Huszt, Ilosva.

A járás lakossága a legutóbbi népszámlálás alapján 269,1 fő. Jelentősebb lakossággal rendelkeznek Huszt, Ilosva és Ökörmező települések. Ezen kívül számos község található, melyek lakossága meghaladja a 3000 főt (Nagyrákóc, Alsókaraszló, Kistrákóc, Kovácsrét, Rókamező, Szajkófalva, Zárnya, Beregkisfalud), 6000 (Dolha) és 8000 (Ilonca, Bilke, Visk) főt (*IZSÁK T., 2009*).

A Huszti járás területe 3200 km². A terület túlnyomó többsége hegyvidék, déli része a Kárpátaljai alföld területén található (*GÖNCZY S., 2009A*). A nyugati területeket (egykori Ilosvai járás) alacsony hegyvidéki tájak alkotják, amelyek egy része a Vihorlát-Gutini vonulathoz, másik része a Havasok-gerincéhez tartozik (*IZSÁK T., 2009*).

Az északi terület (egykori Ökörmezői járás) teljes mértékben hegyvidék, amely részét képezi a Vízválasztó-vonulatnak. Legmagasabb csúcsok: 1361 méter magas Kis-Kakukk-hegy, az 1681 méter magas Sztoj (*GÖNCZY S., 2009B*).

Ásványi kincsek tekintetében megjelenik az építőanyag-erőforrás. Rakaszon található a megye legnagyobb andezitbányája, Szeklencén tufát termelnek. Visk mellett higany, Husztsófalva mellett kősólelőhelyet tártak fel (*GÖNCZY S., 2009A*). Iloncán és Kissarkadon barnaszénlelőhelyek találhatóak (*IZSÁK T., 2009*).

A járás területét a Nagyág és Talabor folyók érintik (*GÖNCZY S., 2009A*). Meghatározó szerepe volt a domborzat kialakításában a Borzsa folyónak és az Ilosva mellékfolyójának (*IZSÁK T., 2009*). Állóvizek kategóriában nem jellemző bőség a járásra. Meg kell említeni a Talabori-víztározót, a Kissarkad közelében található mesterséges tavat. Itt ered a Talabor, valamint folyik a két legfontosabb mellékfolyója az Uglya és az Ozeranka (*GÖNCZY S., 2009B*).

A közlekedési viszonyok jónak mondhatók, de nem mindenhol. A járás déli részén halad keresztül az Ungvár-Rahó főút, amely a Tatár-hágón át Ukrajna központi területeire vezet. A Nagyág-völgy teraszain kialakított út biztosítja a járási székhely, a falvak, Ökörmező és Ilosva közötti közlekedést (*GÖNCZY S., 2009B*). Kiemelkedő a Munkács-Huszt főút, valamint a járást a szomszédos járással összekötő utak jelenléte (Beregszász, Nagyszőlős) (*IZSÁK T., 2009*). A járás északi (egykori Ökörmezői járás) területe nehezen megközelíthető, vasúti közlekedés egyáltalán nincs (*GÖNCZY S., 2009B*).

I.2. A Huszti járás idegenforgalmi szempontú elemzése

Számos turisztikai attrakcióval rendelkezik a járás, viszont ezek területi eloszlása egyenlőtlen. A járás központi része hátrányos helyzetből indul, mivel elkerülik a fő turistaútvonalak, viszont számos vonzerővel rendelkezik: állami jelentőségű az Elvarázsolt vidék nemzeti park, a

Ricsanszkij rezervátum, a Fekete Láp;, Dolhai vár, keskenynyomtávú vasutak, rókamezői Hámor kovácsműhely-múzeum és mások (IZSÁK T. 2009). A járás déli részén, Husztól északra található a 250 ha kiterjedésű Nárciszok-völgye, amely Kárpátalja egyik különleges védett területe (GÖNCZY S., 2009A).

2. ábra Nárciszok völgye

Forrás: <https://www.erdekesvilag.hu/narciszok-volgye/>

Ezen kívül Huszt városa várrommal is rendelkezik, amely nem a legjelentősebb látnivalója a megyének, viszont a magyarság számára fontos érzelmi töltettel rendelkezik.

3. ábra Huszti várrom

Forrás: saját fénykép

A járás északi részén található a járás legnagyobb védett területe, a Szinevéri Nemzeti Park (400 km²). A park területén található 989 méter magasan Kárpátalja egyik legfontosabb turisztikai desztinációja, a Szinevéri-tó (GÖNCZY S., 2009B).

4. ábra Szinevéri-tó

Forrás: <https://kiszo.net/2018/04/26/tulcsordult-a-szineveri-to/>

Az egykori Ökörmezői és Huszti járások területén több, mint 30 ásványvízforrást tartanak számon. A legjelentősebb a sajáni, a kelecsényi és a vízközi. Az utóbbira szanatórium is épült (BERGHAUER S., 2009A). A termálvízforrások között meg kell említeni a Velétén található 55-60 C°-os magas sótartalmú és Sajánon található 33 C°-os, szanatóriumban hasznosított termálvizet (BILAK, SZ. P. 1986; POP, SZ. 2009).

Nem szabad kihagyni a falusi turizmust, hiszen Visk településen beindult ez a fajta üdültetés, amely mára nagyon eredményes (GÖNCZY S., 2009A).

Sípályák is találhatóak a járásban Fülöpfalva, Padóc, Izki, Felsőhidegpatak, Saján, Veléte településeken.

A Huszti járást alkotó egykori önálló járások (Ökörmezői, Ilosvai) területén a turisztikai értékek nem emelhetőek ki. Bár léteznek ugyan, de egyelőre potenciálisan. Az Ökörmezői terület esetében elmondható, hogy bár ugyanolyan erőforrásokkal rendelkezik, mint a Nagybereznai és Szolyvai járások, viszont elkerülik a fontosabb főútvonalak, illetve nehezen megközelíthető, ezért nem nagyon akadnak befektetni vállalkozó személyek (BERGHAUER S., 2012).

A Huszti területre jellemző, hogy vagy nem láthatóak a turisztika termékek a hivatalos szervek számára, vagy a fejlesztések tervezési szinten vannak (BERGHAUER S., 2012).

Az Ilosvai területről teljes mértékben elmondható, hogy turisztikai szempontból a legfejletlenebb terület, amely magyarázható a magas munkanélküliséggel, a képzetlen munkaerővel és szolgáltatási szférával, és a fejletlen infrastruktúrával (BERGHAUER S., 2012).

A járás turizmusának fellendítésére megoldás lehet a terület infrastrukturális fejlesztése, munkahelyek és képzett munkaerő biztosítása, a megye turisztikai erőforrásainak

újrértékelése, a megfelelő információs és statisztikai háttér, alap biztosítása (*BERGHAUER S., 2012*).

II. FEJEZET. KÁRPÁTALJA TURIZMUSÁRÓL DIÓHÉJBAN

II.1. Kárpátalja turistaforgalma

A turistaforgalmat vizsgálva szélsőséges adatokkal találkozunk, hiszen sok esetben csak a hivatalosan bejegyzett turisztikai vállalkozások, kereskedelmi szálláshelyek és csak az egészségturizmus adatait vizsgálják, valamint csak a jogi személyek forgalma kerül bele a statisztikába. Az egyéni vállalkozók tevékenységére vonatkozó adatok ismeretlenek. Kárpátalján a turizmus húzóágazatnak számít, azonban ezt a hivatalos állami statisztika nem támasztja alá. A Kárpátaljára érkező turisták ellátását 511 létesítmény biztosítja. Számuk folyamatosan bővül, ami a magánkézben lévő magánvállalkozások folyamatos megjelenésével magyarázható (*BERGHAEUER S., 2020B*).

Kárpátalja turizmusára jellemző a szezonosság, ami azt jelenti, hogy a nyári és téli hónapok a kiemelkedőek és a forgalmasak. A nyári időszak alatt érkezik a turisták 40%-a, azon belül is a júliusi hónap a forgalmasabb. A téli hónapokban a forgalom a hegyvidéki területekre koncentrálódik, ami függ a lehullott hó mennyiségétől. Meghatározó a karácsony és újév közötti időszak, hiszen ilyenkor minden hegyvidéki szálláshely teljes kapacitással működik. (*BERGHAEUER S., 2020B*).

Küldő területeket tekintve a turisták 70%-a belföldi, 15%-a megyén belüli, 55%-a határon túlról érkezik. A belföldi turisták nagy része Kijevből, valamint Lembergől és környékéről érkezik. A határon túli turisták 47%-át magyarok képezik.

Különbségek fedezhetőek fel az utazás motivációjában a belföldi és külföldi turisták között. A belföldi turisták a gyógyfürdők és pihenési lehetőségek végett keresik fel Kárpátalját, míg a magyarok a történelmi emlékhelyek, természeti látnivalók, épített örökségek meglátogatását részesítik előnyben. Szervezett keretek között érkeznek a magyarországi turisták, akik többnyire falusi szálláshelyeken szállnak meg és csoportos buszos kirándulás keretében ismerik meg Kárpátalját. A belföldi turisták önállóan gépkocsival utaznak, saját maguknak foglalják le a szállásokat, ez esetben a hoteleket vagy magán szálláshelyeket (*GÖNCZY S., – LONTAI-SZILÁGYI ZS., 2019*).

II.2. Kárpátalja turizmusa országos összevetésben

Kárpátalja Ukrainán belül periférikus helyet foglal el, azonban ez a megye az ország nyugati kapuja, mivel rajta keresztül futnak a fő közlekedési útvonalak. Ha a turizmus népszerűsége alapján rangsoroljuk az Ukrainában található 5 körzetet, akkor Kárpátalja a negyedik helyet foglalja el, hiszen a Kárpátok hegyvonulata számos potenciált rejt magában, illetve ez az egyetlen síelésre alkalmas terület az országban. Az első helyen a kijevei turisztikai régió áll, ahol az emberek által épített örökség, a hagymakupolás templomok, és az ortodox, ukrán kultúra számít vonzerőnek. A gyógyüdülés, rekreáció szempontjából a déli területek fontosak, mint például a Krími Autonóm Köztársaság, aminek hovatarozása ugyan kérdéses, viszont meg kell említeni (SASS E., 2019)

Kárpátalján a természeti adottságok, a kultúra, a hagyományok, az emberek által épített örökség adja a turisztikai fejlesztésnek az irányelveit. Ennek megfelelően kiemelten figyelmet fordítanak a falusi turizmus, a szállodaipar, a gyógyturizmus és a hegyi turisztikai célterületek infrastruktúrájának fejlesztésére (TARPAI J.-DANCS K., 2008).

Mindezt bizonyítja az elvégzett kutatás, ugyan is a vizsgált szálláshelyek természeti látnivaló, valamilyen város, ásvány- és termálvizek, hegységek, vagy falusi nyugodt környezetben helyezkednek el.

II.3. Turisztikai húzóágazatok a megyében és a Huszti járásban

Kárpátalja turisztikai húzóágazatai közé tartozik a síturizmus, egészségturizmus, de fontos szerepet kap a bakancsos és falusi turizmus is. Ezen turisztikai ágazatok kisebb-nagyobb mértékben, de jelen vannak a Huszti járásban is.

II.3.1. Síturizmus

A domborzati adottságok lehetővé teszik a téli sportok fejlesztését. A síturizmus jelen van a Huszti járás északi területén is, az egykori Ökörmezői járásban, azonban ezek a sípályák perifériára kerülnek a nehéz megközelíthetőség miatt.

A kereslet nagy részét a belföldi turisták alkotják. Jelenleg 70 sífelvonó található a megyében, hosszuk többnyire nem éri el az 1 km-t. A megye legmagasabban fekvő síközpontja a Drahobrati. A nagyobb pályák a Borzsa-havasokban, a megye észak-nyugati részén lévő egykori Nagybereznai (Viharos, Csontos települések) és Rahói járásban működnek, valamint Munkács közelében lévő Szinyák-hegység. A síturizmus fejlesztését akadályozza, hogy kevés a lehetőségekről szóló információ, sőt a sípályák forgalmáról sincsenek pontos adatok.

Pozitívum azonban, hogy az egészségturizmus mellett a síturizmus az a turisztikai ágazat, amely befektetések, és tervek megvalósítását irányozza elő más turisztikai ágazatok bevonásával együtt (BERGHAUER S., 2012).

II.3.2. Egészségturizmus

Mivel a vizsgált huszti járásban Sajánon ásványvízlelőhely és szanatórium, Polyanán, Visken, Kelecsényen, Vízközön ásványvízlelőhely, Velétén pedig termálfürdő található, úgy gondolom ideillő beszélni a megye egészségturizmusáról, már csak azért is, mert ez Kárpátalja egyik vezető turisztikai potenciálja.

Ukrajnában a gyógy- vagy egészségturizmus kifejezések helyett használnak egy a szovjet időkből fennmaradt német eredetű meghatározást „kurort” (кypopt – gyógyhely) formában (BERGHAUER S., 2012). Kárpátalja egészségturizmusának alapját a gyógyüdülési intézmények adják, amelyek leginkább ásvány- és termálfürdő-lelőhelyek bázisán épülnek. A terület „savanyúvizeinek” első említése 1463-ból származik, amikor még csak üdítőitalként használták. Gyógyászati hasznosságára később döbrentek rá, majd elkezdték kúraszerűen fogyasztani a fellelt vizeket. A XVII. században nyíltak meg az első fürdők (BERGHAUER, 2009A). Az ásványvíz szállítására palackozott formában 1755-ben került sor először Szolyváról (LEHOCZY, 1881-82; BERGHAUER, 2006).

Az egészségturizmus a szovjet idők alatt kapott nagyobb figyelmet. Megépültek a szanatóriumok, gyógyüdülők, ahol leginkább az unió munkás embereit pihentették. Ezekben az időkben nem a minőségre, hanem a mennyiségre fókuszáltak, tehát a kelleténél több embert zsúfoltak be ezekbe az intézetekbe. A rendszerváltást követően Kárpátalja egészségturisztikai intézetei leépültek, azonban mára az egészségturizmus vezető ágazat.

II.3.3. Bakancsos turizmus

Kárpátalja periférikus helyzetéből adódik, hogy nagy érintetlen természeti területtel rendelkezik, a gyalogtúrák lebonyolítására egyre szélesebb a kínálat. Népszerű célpontok a Hoverla, Szinevéri-tó, Sipot-vízesés (BERGHAUER S., 2012). A Szinevéri-tó és a Sipot-vízesés közelében számos vizsgált szálláshely található, ahol a legfontosabb vonzerő a természet adta nyugodt környezet.

II.3.4. Falusi turizmus

A „falusi turizmust” Ukrajnában „falusi zöld turizmus” formában említik. Létezik rá az országban egy külön meghatározás is: az üdülő turizmus fajtája, melynek során a turisták ideiglenesen tartózkodnak a falvakban (falusi jellegű településeken), és ahol a falusi zöld turizmus szolgáltatásait veszik igénybe (BERGHAUER S., 2012).

Kárpátalján a falusi turizmus fontos szerepet kap, annak ellenére, hogy az Ukrajnában létező 377 falusi szálláshely közül csak 8 található a megyében a hivatalos adatok szerint (ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ, 2018B), azon belül is 5 a Szolyvai, 2 a Rahói és 1 az Ilosvai járásban (ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ, 2018B). A szakemberek azonban ennél jóval többre becsülik a falusi szálláshelyek számát. Egyes szerzők 300-400 szálláshelyet becsültek meg a megyében az idegenforgalom és az internetes hirdetések alapján (GÖNCZY S. ET AL. 2011, TARPAL J. 2013). A legtöbb falusi szállásadó a beregszászi járásban dolgozik (GÖNCZY S. ET AL 2011; SASS E. 2012; TARPAL J. 2013; HRICKU-ANDRIJES, J. – HRICKU, V. 2014).

A kárpátaljai falusi turizmusra nagy hatással volt a 2014-ben kirobbant ukrán-orosz konfliktus, amikor sorra mondták vissza a foglalásokat a turisták. Megjelentek viszont az ukrán turisták Ukrajna belső területeiről, akik a biztonságos Kárpátalját választották úticélnak, valamint a „Határtalanul” program keretében és Rákóczi Szövetség közreműködésével megindultak a diákutaztatások, így ennek is köszönhető a falusi turizmus fellendülése (KARMACSI Z., 2018).

2017 után Kárpátalja a tranzitturizmus helyszínévé vált, aminek 2 oka is van: Ukrajna állampolgárai megkapták a vízummentességet, valamint a kárpátaljai árak a magyarországi árakkal vetekednek. Ez szintén negatívum a kárpátaljai falusi turizmus számára (SASS E., 2019).

A falusi szállásadással foglalkozó családokat a hivatalosan bejegyzett és hivatalos bejegyzéssel nem rendelkező civil szervezetek egyesítik: a a Kárpátalja Völgyeiben és Hegyein Falusi Zöld Turizmus és Agroturizmus Fejlesztéséért Civil Szervezet (Vári), Dél-Ugocsai Falusi Zöld Turizmus és Agroturizmus Egyesület (Aklihegy), a Beregvidéki Magyar Falusi Turizmus Egyesülete (Nagymuzsaly), Viski Zöld Falusi Turizmus Szövetség, a Búbos Kemence Civil Szervezet (Sárosoroszi), a Mezőkaszonyi Falusi Vendégfogadók és Hagyományőrzők Egyesülete, a Beregszászi Járási Falusi Turizmus Szövetség (Beregszász), a Mezőecsei Hagyományőrzők és Falufejlesztők Egyesülete, a Beregszász és Környéke Jövőjéért Civil Szervezet (Csetfalva), a Tiszahát Ökológiája és Kulturális Tradíciói Civil Szervezet (Nevetlenfalu), Dél-Ugocsai Falusi Zöld Turizmus és Agroturizmus Egyesület

(Aklihegy), a Beregvidéki Magyar Falusi Turizmus Egyesülete (Nagymuzsaly), a Borzsovai Falusi Vendégfogadók Szövetsége, a Beregdédai Falusi Turizmus Egyesülete, a Vári Falusi Turizmus Egyesülete. Ezek a szervezetek nem csak a falusi turizmus területén tevékenykednek: felelevenítik és ápolják a hagyományokat, szépítik a településeket (*KARMACSI Z. – SASS E., 2019*).

A vizsgált járáson belül Visk településen virágkorát éli a falusi turizmus. 2000-ben alakult meg A Viski Falusi Zöld Turizmus Szervezet annak érdekében, hogy ápolja és népszerűsítse Visk kulturális és szellemi örökségét, népművészetét, gasztronómiáját. Az egyesület fogadja szervezett keretek között a vidékünkre látogató turistákat, számukra tartalmas, változatos programot biztosít, valamint bemutatják az idelátogatóknak Kárpátalja nevezetességeit. Tágas és otthonos porták, vendégszobák és lakrészek várják az idelátogatókat. A helyi vendéglátó családok által az ideutazó turisták bepillantást nyerhetnek a helyiek mindennapjaiba is, megismerhetik a viskiek néphagyományait, gazdag kultúráját és életvitelét. Fontosnak tartják, hogy az idelátogatók megismerjék a hazai ételeket. Minden étel natúr alapanyagokból készül természetes módon, helyben termelt zöldségekből és gyümölcsökből készült savanyúságokkal, befőttekkel, saját készítésű lekvárokkal, tipikus, a községre jellemző ételekkel és ízvilággal kedveskednek az idelátogatóknak. A Viski Zöld Falusi Turizmus nagyon változatos programokat kínál a hozzájuk látogatóknak. Ötvös Sándor idegenvezető Kárpátalja leggyönyörűbb tájaira és a legnagyobb történelmi nevezetességeihez kalauzolja az utazni vágyókat (*HAZAJÁRÓEGYLET.HU*).

III. FEJEZET. A háború hatása a turizmusra

III. 1. Az ukrán turizmus virágzását gátló tényezők

Ukrajnában a belföldi turisták száma csökkent 2009-től, ami a külföldi utazások megjelenésével magyarázható. 2014-ben 54%-os csökkenés történt, és ez így maradt 2020-ig. Ebben az évben a belföldi turisták mennyisége 45%-al nőtt, ami magyarázható a COVID-19 világjárvány megjelenésével, minek következtében lezáródtak a határok, így a turisták Ukrajna területén belül kezdtek el pihenni (БАРБИНОК Н. В., БАРБИНОК М. В., 2022)

2014 előtt népszerű volt a Krím-félszigeten történő nyaralás, a terület elcsatolása miatt Bulgária és Grúzia kerültek fókuszba. Ez viszont negatívan hatott az ukrán költségvetésre és bevételekre, hiszen az állampolgárok más országban költötték a pénzüket (БАРБИНОК Н. В., БАРБИНОК М. В., 2022)

A 2022. február 24-én kirobbanó háború Ukrajna és Oroszország között előre nem látható időre rányomta a bélyegét az ország sorsára, beleértve a turizmust is.

A turizmus fejlesztésével kapcsolatos kutatások ma különösen fontosak a teljes körű ukrajnai háború kontextusában, és számos tudományos és gyakorlati munka tanulmányozza. H. G. Taranenko (ТАРАНЕНКО Г. Г., 2022) elemezte a turizmus fejlődését modern körülmények között, és megalapozta fejlődésének kilátásait a járvány kibontakozásának ölelésében, de a szerző nem számolt a háború és a háborús idők következményeivel. N. E. Pankiv tanulmányaiban figyelembe veszik a háború turizmusra gyakorolt hatását, tárgyalják a turisztikai piac szereplőinek viselkedését a válság minden szakaszában (ПАНКИВ Н. Є., 2022). Jelenleg mind a hazai, mind a külföldi szakértők kezdik aktívan tanulmányozni a turisztikai szféra fejlesztésének témáját. Közülük érdemes kiemelni a Kijevi Közgazdasági Főiskola kutatóit, akik az Elnöki Hivatallal, az Ukrán Gazdasági Minisztériummal és az Ukrán Kulturális Alappal (UCF.IN.UA/NEWS) közösen valósítják meg az „Oroszország fizet” projektet (KSE.UA/UA/ABOUT-THE-SCHOOL/NEWS).

Továbbá tanulmányozzák a megszálló erők Ukrajna területén elkövetett kulturális bűncselekményeinek tényeit és azok jövőbeni következményeit. Meghatározzák a háború alatt a társadalmi-gazdasági és ökológiai-zónát befolyásoló fő tényezőket. Csökkennie kell a gazdaság normális működéséhez szükséges belső keresletnek. Ennek a csökkenésnek pontos becslése jelenleg nem adható meg. Az ilyen csökkenés az ország GDP-jének is a csökkenését eredményezi. Leírják az ukrajnai turisztikai szféra fejlődésére gyakorolt legfontosabb

következményeket (ПЛОТНИКОВА М. Ф., ET. AL., 2022). A turisztikai szféra jelenlegi fejlettségi állapotának vizsgálatakor mindenképp egy komplex rendszerként érdemes azt szemlélni, amely külső és belső tényezők hatása alatt áll. Ilyen körülmények között az ország társadalmi-gazdasági és politikai stabilitása kiemelt szerepet játszik a turisztikai szféra kialakításában. Jelenleg az instabil politikai helyzet és a teljes körű háború kibontakozása Ukrajnában pozíciók elvesztéséhez vezetett a turisztikai piacon (UINP.GOV.UA). Az ukrajnai élet új valósága háborús körülmények között azonban új prioritásokat igényel. Február 24-e óta egyes turisztikai vállalkozások bezártak, mások tevékenységüket átirányították az önkéntességre, humanitárius segélyek vásárlására vagy szállítására külföldről, illetve evakuálják a menekülteket (VISITUKRAINE.TODAY).

Májusban Ukrajna Kulturális és Információs Politikai Minisztériuma 300 orosz háborús bűncselekményt dokumentált Ukrajna kulturális örökségei ellen (UINP.GOV.UA). A vallási épületek többsége megsemmisült (106 egység, ebből 40 történelmi, építészeti és várostervezési műemlék). A tárca tájékoztatása szerint 17 országos jelentőségű műemlék, 81 helyi és 6 nemrégiben felfedezett kulturális örökségi helyszín sérült meg. A legtöbb kulturális örökség elleni bűncselekményt Harkiv (88), Donyeck (62), Kijev (49), Csernyihiv (33), Luhanszk (21) és Szumi (20) régióban követték el (UNIAN.UA). A háború jelentős változásokat hozott az Ukrán Kulturális Alap munkájában, pályázati forrásait (637 millió 281 ezer hrivnya) az Ukrán Fegyveres Erők szükségleteihez utalták át. Adománygyűjtő kampány indult azonban az Ukrajnában maradt kulturális dolgozók, valamint az ukrán kultúra, az ukrán média és az Ukrán Kulturális Alap tevékenységének népszerűsítését célzó kulturális és művészeti projektek támogatására (UCF.IN.UA).

Emellett az alapítvány a háború első napjaitól kezdve megkezdte az Oroszország elleni kulturális szankciókért folytatott harcot annak érdekében, hogy leállítsák az oroszokkal való együttműködést, és a lehető legnagyobb mértékben elszigeteljék az orosz kultúrát és személyiségeket a nemzetközi szinten. Így számos nemzetközi szervezet megszűnteti vagy már felmondta az együttműködést az agresszor országgal (VISITUKRAINE.TODAY).

Napjainkban, a háború kezdetével az éttermi és szállodai üzletágakat átforgatták bizonyos önkéntes tevékenységeket (menekültek elszállásolására, humanitárius segítségnyújtási központokra, valamint a fegyveres erők és a különleges műveleti erők ételmezési szervezése) végző központokká. Ezen kívül az Ukrajnai Szállodák és Üdülőhelyek Szövetsége elindította a „Látogassa meg Ukrajnát a jövőben” kampányt, hogy támogassa az ukrán szállodai közösséget, amely részt vesz a hátvéd biztosításában az ellenségeskedések során, és a háború elején jelentős anyagi veszteségeket szenved el. Az Ukrajnát támogatni

kívánó külföldiek 2022 folyamán bármelyik napra "jótékonysági foglalást" tehetnek az ukrán szállodák szobáira, ide látogathatnak majd Ukrajna háborús győzelme után. Az Airbnb alkalmazásnak köszönhetően körülbelül 61 000 éjszakát foglaltak le közel 2 millió dollár (*VISITUKRAINE.TODAY*).

III. 2. Jövőbeni turisztikai lehetőségek

Az ukrainai háború a teljes turisztikai szektor újjáépítését vonzza maga után, és a háború befejeztével újabb népszerű turisztikai célpontok jelennek meg (*WWW.RBC.U*). Az Állami Turisztikai Fejlesztési Ügynökség közreműködésével emléktárgyak projektjét dolgozzák ki: a megszállók által elpusztított tárgyak egy részét megőrzik a történelem számára, hogy megmutassák, milyen bűncselekményeket követett el az agresszor ország Ukrajnában. A városok polgármesterei az infrastruktúrát is helyreállítják oly módon, hogy egyes helyeket érintetlenül hagyjanak (*WWW.TOURISM.GOV.UA*). A közelmúltban Ukrajna azon kevés európai országok egyike volt, amely nem részesült az Európai Turisztikai Bizottságban való tagság kiváltságában. Az elmúlt hónapokban a DART csapata jelentős erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy az ukrán turisztikai környezetet mélyebben integrálja az európai közösségbe. A közgyűlésen az ETC tagjai - az európai nemzeti turisztikai testületek (NTO) vezetői - teljes szolidaritásukat fejezték ki Ukrajnával szemben, és úgy döntöttek, hogy megkezdik a DART tagság legalább három évre szóló ingyenes megadását. Ezen időszak végén további döntés születik a normál tagságról. Az ETC fő küldetése, hogy képviselje az európai nemzeti turisztikai testületek érdekeit, népszerűsítse az európai országokat, mint turisztikai célpontokat az egész világon, egyedülálló szakértelmet és stabil alapot biztosítson a stratégiai együttműködéshez és tapasztalatcseréhez. Az ETC-ben való ingyenes tagságról szóló döntés lehetővé teszi a DART számára, hogy felhasználja a szervezet összes erőforrását, és befektetéseket és forrásokat vonzzon turisztikai helyszínek építéséhez. A bizottság egy segélyalapot kíván létrehozni, amelynek forrásait Ukrajna turisztikai és rekreációs infrastruktúrájának helyreállítására fordítják (*WWW.TOURISM.GOV.UA*).

A mai napig az egyik legfontosabb feladat a turizmus területén az Oroszország által a turisztikai helyszíneken okozott károk dokumentálása, valamint az ukrán turisztikai szektor helyreállítására irányuló stratégia kidolgozása. Az európai integráció körülményei között az ukrán turizmus számára új fejlődési távlatok és egyedülálló lehetőségek nyílnak az EU és az UNWTO tagországokkal való együttműködés kialakítására (*POŇK O.P., HEДЗВЕЦЬКА O.B., 2022*).

A turizmusfejlesztés terén, a jelentős potenciállal rendelkező Ukrajna számára az egyik prioritás a terület kiegyensúlyozott, a természettel összhangban történő fejlesztése és a természeti erőforrások megőrzése:

- az Ukrajnán belül utazó turisták, különösen a külföldiek számának növekedése;
- a bruttó hazai termék szintjének növekedése, különös tekintettel az idegenforgalmi ágazat részesedésének növekedésére a GDP szerkezetében;
- turisztikai szolgáltatások volumenének növelése, új munkahelyek teremtése a turizmusban és a kapcsolódó területeken
- a turisztikai infrastruktúra fejlesztése és kedvező feltételek
- a turisztikai tevékenységek végrehajtásából származó bevételek növekedése a költségvetésben minden szinten; a turisztikai menedzsment hatékonyságának növelése a régiókban;
- kis- és középvállalkozások fejlesztése az iparban, innovációk vonzása a turizmusban, feltételek megteremtése az üzleti turizmus fejlődéséhez;
- a potenciális turisták tájékozottságának felkeltése a regionális turisztikai desztinációkról, Ukrajna turisztikai vonzerejének javítása a világban;
- turisztikai szolgáltatások feltételeinek megteremtése a fogyatékkal élők, különösen a látás-, hallás- és mozgásszervi betegségekben szenvedők, valamint a lakosság más, csökkent mozgásképességű csoportjai számára;
- az Ukrajna, valamint az Európai Atomenergia-közösség, az Európai Unió és tagállamai között létrejött társulási megállapodás turisztikai szférát érintő részének végrehajtása (*POÏK O.P., HEДЗВЕЦЬКА O.B., 2022*).

Ukrajna a turizmussal kapcsolatos ígéretes együttműködési programokban vesz részt, a legújabb turisztikai technológiák megvalósítása során aktívan használja a globális információs hálózatot, alkalmazza a fejlett képzési és szakmai továbbképzési módszereket (*POÏK O.P., HEДЗВЕЦЬКА O.B., 2022*).

A nyugati régiókban a belföldi turizmus fokozatosan fellendül, a cégek túrákat szerveznek Lemberg, Ivano-Frankivsk, Kárpátalja és Ternopil régiókban. Ezek azonban főként rövid távú kiránduló túrák, múzeumlátogatások belső menekültek számára. A hadiállapot miatt zárva maradt múzeumokban és kastélyokban is újraindulnak a kirándulások. Ami a kiutazó turizmust illeti, némileg más a helyzet - a legtöbb ukránt a kiürítés, nem pedig a rekreáció céljából történő külföldi utak érdeklik. Az árakat vizsgálva nincs túl nagy emelkedés, de a jövőben várható az energiaárak emelkedése végett (*ZAXID.NET*). A szakemberek szerint van igény a tengerparti nyaralásra az ukrán állampolgárok között. Anton Taranenko, az ukrán

Turisztikai Képviselők Szövetségének elnöke lát arra esélyt, hogy megállapodnak az odesszai hatóságokkal és katonasággal a terület békéjének fenntartása érdekében (WWW.UNIAN.UA).

A külföldi utazásokkal más a helyzet, hisz az égbolt bezárult a hadiállapot miatt. Egy lemergi utazási iroda ("Antoniv Tour") tulajdonosa, Taras Antoniv szerint az evakuációs „utazások” vannak előtérben (busz és komp), mely során ingyenes tengerparti nyaralást biztosítanak ukránoknak akár Lengyelország, Litvánia és Moldova partjain. Néhány ukrán utazási iroda azonban együttműködést kezd a lengyelországi Rainbow Tours utazásszervezővel, amely Törökországba, Egyiptomba és más üdülőországokba kínál túrákat (ZAXID.NET).

Kárpátalja mivel békés terület, fontos turisztikai desztináció a háború alatt is. Mint ismeretes, az Országos Turisztikai Hivatal 2022-t az egészség- és gyógyturizmus évének nyilvánította. Ezt az évet azonban az oroszok teljes körű inváziója jellemezte. A kárpátaljai szállások menedéket nyújtanak a háború idején lakóhelyüket ideiglenesen elhagyni kényszerült személyeknek. Ez azonban átmeneti jelenség, és a háború után az üdülőövezetek minden lehetőséget a szolgáltatások funkciójának és rendeltetésének megfelelően fognak biztosítani (БОЖУК Т., 2022).

A tanulmányok leginkább a Kárpátok ismert ásványvíz-használati történetével foglalkozik. A jövőben szeretnék modernizálni az infrastruktúrát az egészségturizmuson belül, és ennek megfelelően lehetőség nyílna új turisztikai útvonalak kialakítására. A kitűzött célok megoldása érdekében a következő feladatokat végezték el: jellemzések, szerkezeti és logikai diagramok készítése balneológiai üdülőhelyek összehasonlítása és elemzése céljából (БОЖУК Т., 2022).

Azt a következtetést vonták le, hogy a legtöbb üdülőhely Kárpátalján található, azon belül is kiemelkedik Saján és környéke. A jövőben szeretnének a kutatások alapján tervezni, szervezni, fejlesztéseket véghezvinni, problémákkal és jövőbeli kilátásokkal és lehetőségekkel foglalkozni. Később talán ez a terület jelentheti a reményt az ország turizmusában (БОЖУК Т., 2022).

IV. FEJEZET. ANYAG ÉS MÓDSZER

IV.1. A kereskedelmi szálláshelyekről

Kereskedelmi szálláshely az erre a célra épített létesítmény, ahol a kínált szobák száma az ötöt, az ágyak száma a tizenegyet, kemping esetében a hasznosított egységek száma az ötöt meghaladja, és az előre meghatározott feltételek alapján van létrehozva és üzemeltetve, és egész évben, vagy idényszerű jelleggel üzemel, és szállásadó szolgáltatást nyújt (KÁRAY Á. 2016).

IV.1.1. Szálláshelyek fontossága

A szálláshelyszolgáltatást nyújtó egységek - amelyek lehetnek természetes személyek és szervezetek által üzemeltetve – a turizmus szuprastruktúrájaként járulnak hozzá a vonzerővel rendelkező terület fogadóképességéhez (KASPAR, C. 1992, CROUCH, G. I. – RITCHIE, J. R. B. 1999, MICHALKÓ G. 2007). Az elsődleges turisztikai szuprastruktúra elemei biztosítják a fiziológiai, higiéniai, biztonsági szükségletek kielégítésére alkalmas szállás, az ehhez kapcsolódó vendéglátás, és az utazásra való koncentráció megnyugtató háttérét. A szálláshely megválasztását a desztináció megválasztása előzi meg. A szálláshely akkor a legmegfelelőbb, ha minél több vonzerő van könnyen elérhető távon belül (KÁRAY Á., 2016). Egy szálláshelyek nélküli desztináció lehet bármennyire is vonzó, teljesen hátrányból indul, többnyire nem lesz idegenforgalma (RITCHIE, J. R. B. – CROUCH, G. I. 2003). Szállodát telepíteni oda érdemes, ahol az emberek eltölthetik a szabadidejüket, miközben igényeik is kielégülnek, és/vagy a feladataik ellátásához minimum egy éjszakányi szállásra, ellátásra, valamint egyéb szolgáltatásokra van szükségük (KÁRAY Á. 2016).

IV.1.2. A szálláshely elhelyezés feltételei

A szállodaépületet csak olyan telken szabad elhelyezni, amelynél teljesülnek a következő feltételek:

- Gépjárművel könnyen minden irányból (magánútról és közterületről) megközelíthető. Az útépités jelentősen növeli a beruházási költséget.
- Rendeltetésszerű használathoz szükséges gépkocsi parkoló. A szállodának egy személygépkocsi elhelyezését minden vendégszoba után kell biztosítani.

- A rendeltetészerű használathoz szükséges villamos energia és ivóvíz biztosított.
- A keletkező csapadékvíz és szennyvíz elvezetése, vagy ártalommentes elhelyezése.
- A használat során keletkező hulladék ártalommentes elhelyezése, elszállítása vagy házilagos komposztálásának lehetősége biztosított. A szálloda esetében elsődlegesen az elszállítás jöhet szóba, ugyanis az üzemeltetéssel összefüggő technológia során veszélyes hulladék is képződhet, pl. használt sütőzsiradék vagy olaj (KÁTAY Á. 2011B).

IV.1.3. Kapcsolódó fogalmak

A kereskedelmi szálláshelyek létrehozása, működtetése és a fogalom meghatározás a kormányrendelet feltételei alapján valósulhat meg. A szállásadó üzletek működéséhez szükséges engedélyben feltüntették a szálloda, üdülőház, panzió (fogadó), kemping, turistaszálló és ifjúsági szálló üzletköröket, üzemeltetésüket lehetővé tették és előírták a létesítmény osztályba sorolásának kötelezettségét (KÁTAY Á., 2016).

Vadas G. megfogalmazása szerint „*Szálláshelynek* nevezzük mindazon rövidebb-hosszabb tartózkodásra (de legalább 24 órára) alkalmas állandó vagy ideiglenes létesítményeket, melyek átmeneti emberi tartózkodásra oly módon alkalmasak, hogy kielégítik az alapvető komfortszükségleteket az adott kornak, illetve társadalmi igényeknek, szokásoknak megfelelő szinten.” (VADAS G. 1999)

Kátay Á. fogalmazásában: „*Szálloda* az a kizárólag szálláshely-szolgáltatás folytatása céljából, üzletszerű gazdasági tevékenység keretében, rendszerint nem huzamos jellegű éjszakai ott-tartózkodásra, pihenésre és az ezekkel közvetlenül összefüggő szolgáltatások nyújtására létesített szálláshelytípus, amelyben a szálláshely szolgáltatása mellett egyéb szolgáltatásokat is nyújtanak, és ahol a hasznosított szobák száma legalább tizenegy, az ágyak száma legalább huszonegy” (KÁTAY Á., 2016).

A szálloda kifejezésnek létezik egy Ukrajnában elfogadott meghatározása is, amelyet Berghauer S. a következőképpen fogalmazott meg: „*Hotel (szálloda)* – a vállalkozói törvényben engedélyezett bármilyen tulajdonformájú vállalkozás, amely legalább hat szobát biztosít, ideiglenes lakhatást és ehhez fűződő szolgáltatásokat nyújt” (BERGHAUER S., 2012).

A *panzió* nagyobb lélekszámú településeken és üdülőhelyeken található szálláshely, amely szállást és ehhez tartozó ellátást (napi egyszeri vagy kétszeri étkezést) biztosít. Fennmaradtak a teljes panzió (reggeli, ebéd, vacsora) és félpanzió (reggeli és vacsora vagy ebéd) kifejezések, amelyek ma már arra szolgálnak, hogy a panzió ellátását magyarázzák és világossá tegyék (VADAS G. 1999).

A *fogadók* többnyire települések közötti, néha településen belüli, főként az átutazók étellel, itallal történő ellátását biztosítják, ahol a szállásadás csak kiegészítő jellegű. Itt a komfortérzetet a padok, asztalok, valamint a fogadós felügyelete biztosítja (KÁTAY Á. 2000).

Gyógyszálloda az a szálláshelytípus, amely a szállodára előírt követelményeknek megfelel, és emellett valamilyen természetes gyógy tényező alkalmazásával terápiás lehetőséget biztosít (KÁTAY Á., 2016).

A hivatásturisták egy része tartósan marad távol az otthonától, ezért a szállodai szolgáltatások igénybevétele mellett előnyben részesítik a szálláshely otthonos kialakítását mind helyiségfelosztásban, mind felszereltségben. Az *apartmanszállodák* ezeknek a feltételeknek eleget téve vannak kialakítva (KÁTAY Á., 2016).

Az *üdülőház* fogalma a nevéből is következik, utal a turista motivációjára. Itt a pihenés, feltöltődés, testi-lelki harmonizálás nyáron és télen is megvalósítható (KÁTAY Á., 2016).

A *kemping* táborozást, sátorozást jelent, ami utal a szabadidő eltöltésének módjára és a körülményeire, valamint arra is, hogy meghatározó tényező az időjárás (KÁTAY Á., 2016).

A *turistaház* kifejezés – a szolgáltatásait igénybe vevő vendégkört szűkíti le a hátizsákos bakancsos túrázókra, az ifjúsági szálló pedig a vendégkör életkora szerint ifjú felnőttekre (35 éves korig) – határozta meg a szolgáltatásaira jogosult vendégek körét (KÁTAY Á., 2016).

Kátay Á. megfogalmazásában a „*Wellness szálloda*: az a szálloda, amely megfelel a minimum háromcsillagos szállodákra előírt követelményeknek, az egyes szállodai szaktevékenységeket, illetőleg a szálloda által nyújtott szolgáltatásokat az erre vonatkozó szakképzettséggel rendelkező személyekkel látja el, az egészséges életvitelhez szükséges gasztronómiai, sport, relaxációs, illetve wellness szolgáltatásokat nyújt, valamint közösségi programlehetőségeket biztosít” (KÁTAY Á. 2016).

IV.1.4. A szállodák minősítése

A turista azért utazik, hogy jobb helyre kerüljön, mint ahol jelenleg van. Napjaink fogyasztásorientált társadalma megfelelő minőségű termékekkel elégíthető ki. Nagyon fontos, hogy a vendég elégedetten távozzon a desztinációról. A hiányos, tárgyiasult termék esetén azt érezheti a turista, hogy valamit nem kapott meg, hiányos szolgáltatás terén pedig hogy elvettek tőle valamit, amire már korábban befizetett, amire már hónapok óta készült (KÁTAY Á. 2011A). Egy idegen környezetben a turista otthon szeretné érezni magát, ezért nagyon fontos a szolgáltatások sokfélesége és minősége. Annak érdekében, hogy a turistának ne kelljen

mindennek teljesen részletesen utána járnia, és teljesebb képet kapjon, létrehozták a szállodák minősítési rendszerét (KÁRAY Á., 2013).

Létezik egy amerikai módszer, amely a budget, economy és luxury kifejezésekkel jelzi a szállodák minőségét (SEITZ, G. 2000).

Az Európai Unió tagállamaiban nincs egy egységesen kialakított rendszer, mivel sok esetben a fogalom meghatározásokban sincs egyetértés. Itt jellemzően 1-5 közötti intervallumon értékelik a szállodákat (PÓNYAI GY., 2005). Ezen kívül az egységek minősítése sem kötelező a tagállamok mindegyikében. Létezik egy Hotelstar Union megnevezésű minősítés, amelyet azok a szálláshelyek használhatnak, amelyek csatlakoztak ehhez a szállodaminősítési rendszerhez ([HTTP://WWW2.UNWTO.ORG](http://www2.unwto.org)).

Ukrajnában 1999-től létezik a kereskedelmi szálláshelyek egységesített minősítési rendszere (BERGHAUER S., 2012).

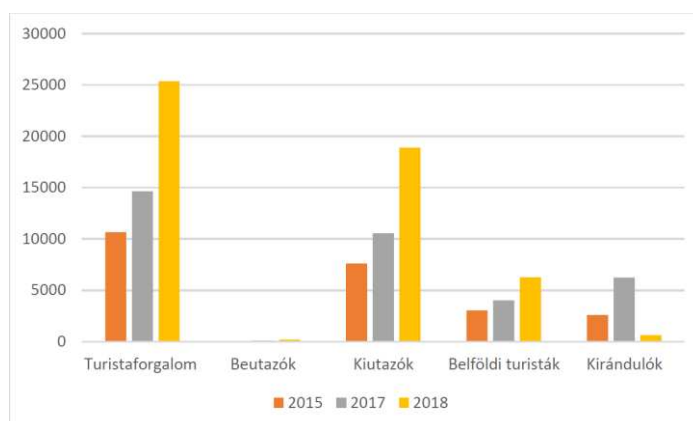
IV.1.5. A kereskedelmi szálláshelyek kapacitása, forgalma Kárpátalján

Az utóbbi években jelentős növekedés figyelhető meg Kárpátalja kereskedelmi szálláshelyeinek kapacitásában és vendégforgalmában. A 2000-2018-as évek között a regisztrált kereskedelmi szálláshelyek mennyisége 36-ról 208-ra növekedett, így a megyében és 1 vendégház, 147 szálloda, 12 motel, 44 ifjúsági és turistaszálló, 4 hostel működik (2017). A szobák száma a 4663-at, a férőhelyek száma a 10169-et érte el (BERGHAUER S. – TÓTH A. 2019; KÁRPÁTALJA – SZANATÓRIUMOK ÉS TURIZMUS 2017 2018).

A turistaforgalomban szintén növekedés figyelhető meg: 2000-2017 között megháromszorozódott. 2009-2010-es években a gazdasági válság okozott jelentős visszaesést a 2005-ös csúcsponthoz képest, majd 2014-ben az ukrán-orosz konfliktus következtében csökkent az idegenforgalom 18%-ot a 2013-as évhez viszonyítva (KÁRPÁTALJA – SZANATÓRIUMOK ÉS TURIZMUS 2017 2018).

A turistaforgalom a kedvezőtlen ukrán belpolitikai helyzet okozta 2015-ös mélypontot követően 2017-re 38%-os, 2018-ra 73%-os növekedést mutatott. A beutazók száma 2017-re 684%-ot, 2018-ra 79%-ot növekedett, de számuk így is elenyésző. A kiutazók száma 2017-re 39%-ot, 2018-ra 79%-ot növekedett; ezáltal tulajdonképpen ők tették ki a turistaforgalomnak nagy részét. A belföldi turisták mennyisége 2017-re 32%-ot, 2018-ra 56%-ot növekedett. A kirándulók körében 2017-re 142%-os növekedés következett be, 2018-ra 90%-ot csökkent a számuk.

A növekedés után a 2020-as évben kezdődő világjárvány szintén meggátolta a turisták utazásait.

5. ábra Kárpátalja idegenforgalma a 2015-, 2017-, 2018-as években

Forrás: KÁRPÁTALJA – SZANATÓRIUMOK ÉS TURIZMUS 2017 2018

Az idegenforgalomban a legnagyobb részesedése a korábbi Ungvári és Nagyszőlősi, legkisebb részesedése a Técsői és Nagybereznai járásoknak volt. Beregszász, Ilosva és Csap városok esetében hiányosak az adatok, tehát nem teljes a kép (*KÁRPÁTALJA – SZANATÓRIUMOK ÉS TURIZMUS 2017 2018*).

IV.1.6. A kereskedelmi szálláshelyek szabályozása és minősítése Ukrajnában

Ukrajnában problémásabb a turisztikai vállalkozások fogalmának értelmezése, amely sajátos módon zajlik és befolyásolja a statisztikai adatok hitelességét és a minősítést. A hiányos meghatározás és szabályrendszer teret ad a feketegazdaság működésének, valamint több szolgáltatást kirekeszt az idegenforgalom szolgáltatásainak köreiből. Nagyon sok turisztikai vállalkozás (szanatóriumok, szállodák, utazási irodák) végez úgy turisztikai tevékenységet, hogy csak egyszerű engedéllyel (nem turisztikai) rendelkezik, ezért nem kerül be például a statisztikába sem (*BERGHAUER S., 2012*).

Nem tartoznak a turisztikai vállalkozók közé azok a magánszemélyek sem, akik saját magán szállásaikat adják ki turistáknak, hiszen ukrán értelemben a 9 fő alatti vendégfogadás sem kerül be a hivatalos adatok közé (*BERGHAUER S., 2012*).

IV.2. Kutatási módszerek

A kutatás során a huszti járás kereskedelmi szálláshelyeit vizsgáltam a booking.com szállásfoglaló alkalmazáson keresztül. Mivel 2020-ban változott Kárpátalja területi felosztása, figyelembe kellett vennem a huszti járáshoz újonnan hozzácsatolt ökörmézői és ilosvai járásokat is.

A háború hatásait is figyelembe vettem a munka során: megfigyeltem, hogy mely szálláshelyek, milyen településekről és milyen kategóriában iratkoztak le a Booking.com szállásfoglaló rendszer felületéről, és melyek az újonnan megjelent szálláshelyek. A munka során tanulmányoztam az árbéli változásokat, és hogy mennyire teltházások a szálláshelyek még ezekben az időkben is.

Az utazók alapvető elvárásai a szálláshely kiválasztásánál az egyszerű megközelítés, a megbízhatóság, a kényelem, és a pénzükért cserében nyújtott szolgáltatások megfelelő minősége, melyet minden esetben maximálisan elvárnak. Ezek fontos megvizsgálandó szempontok minden szálláshely esetében.

A kutatási terület kereskedelmi szálláshelyeinek vizsgálata során felhasznált források a www.booking.com online szálláshely foglaló weboldaldalon található információk szerves része. Azért ezt a szállásfoglaló rendszert választottam, mert szinte minden szálláshely megtalálható rajta, valamint úgy gondolom, hogy ez az egyik legnépszerűbb az online szállásfoglaló rendszerek között. Abban az esetben, ha a szálláshelyek rendelkeznek saját weboldallal, akkor pontosabb és lényegesen több leírást kaphatunk róluk, mely nagyban megkönnyíti a munka menetét. A begyűjtött adatokat szálláshelyekre egyénileg lebontva a Microsoft Excel program segítségével rögzítem.

Első sorban rögzítettem a szálláshelyek nevét, mely településen helyezkedik el, a pontos címét és a kategóriát. Az utóbbi azért van szükség, mert így nem csak a kereskedelmi szálláshelyek számát tudhatjuk meg a vizsgált járásban, hanem azt is, hogy milyen típusúak.

Ezt követően azt vizsgáltam, hogy melyik évtől foglalhatók a megnevezett kereskedelmi szálláshelyek a booking.com-on, amit a weboldal minden esetben pontosan ismertet a leírásnál, így az Excel segítségével könnyen kiszámítható, hogy mely években regisztrált a legtöbb szálláshely a rendszerre.

A következő és egyben az egyik legfontosabb a munka szempontjából, a szobák számának és a szálláshelyek befogadóképességének a meghatározása. Ezekről az adatokról a szállodák, a hostelök, az apartmanok, a vendégházak és egyéb típusú szálláshelyek saját weboldaláról tájékoztam. A szobák számai és férőhelyei között lehetnek némi eltérések,

mivel a szálláshelyek saját weboldala és a booking.com online foglalási rendszer adatai nem minden esetben egyeznek.

A férőhelyeket követően a standard kétszemélyes szobák értékesítési díját is feljegyeztem a táblázatba, amelyek idényszerűen változnak, tehát néhány hónap múlva már nem biztos, hogy aktuálisak lesznek. Az árak függenek a csillagok, napraforgók számától is (ha minősített szálláshelyről van szó), valamint az egység telítettségétől. Azonban más tényezők is szerepet játszanak az árak kialakításában.

A standard kétszemélyes szobák árait tartottam fontosnak megvizsgálni a munka során. Egyrészt a turisták legtöbbször párban indulnak útnak, másrészt a többi magasabb kategóriás szobák árai között a standard szobák árai a legkedvezőbbek, ezen kívül a szolgáltatásaik és a felszereltségük a legtöbb szálláshely esetében nagyjából megegyezik.

A következő szempont a szobák pótágyazási lehetősége (van e rá lehetőség és mennyibe kerül) volt. A pótágyazási lehetőség mellett táblázatba foglaltam a szoba egyéb felszereltségeit is, mint például van e fűtés – légkondicionálás, rendelkezik-e a szoba saját fürdőszobával vagy zuhanyzóval, van e ingyen WiFi, milyen a terület internet lefedettsége, van-e a szobákban valamilyen média eszköz, például TV és egyéb eszközök.

Mivel különböző szálláshely típusok találhatóak meg a járásokban, fontosnak tartottam például a felszerelt konyha, nappali/kanapéágy és hálószoba és egyéb lehetőségek vizsgálatát is. Ezek a szolgáltatások megtalálhatók a vendégházak és apartmanok kialakításában. Viszont ez a felszereltség eltér a többi más típusú szálláshely berendezésétől: egy hotellel szemben az apartmanoknál egy egész lakórész vagy egy teljes épület áll rendelkezésre a vendégek számára.

A táblázat az alapszolgáltatások és egyéb kiegészítő szolgáltatások pontokkal bővült: szobaszerviz, transzfert szolgáltatás, napi takarítás, wellness szolgáltatások, vasalási lehetőség, szabadidős lehetőségek, amelyek komfortosabbá teszik a vendégek tartózkodását, és ami fontos szempont egy szálláshely kínálatának kialakításánál és árképzésénél. Továbbá megvizsgáltam a személyzet nyelvismeretét is, hiszen a kommunikáció elengedhetetlen feltétele a szállodaiparban való munkának és árulkodhat a szálláshely vendégeinek nemzetiségi összetételéről is.

Másik fontos tényező volt a fizetés módja, ami lebonyolítható készpénzzel és kártyával, vagy csak készpénzzel történő fizetés során egyaránt. A be- és kijelentkezés időpontjai is megtalálhatóak a weboldalon, így ezeket az adatokat is össze tudtam hasonlítani

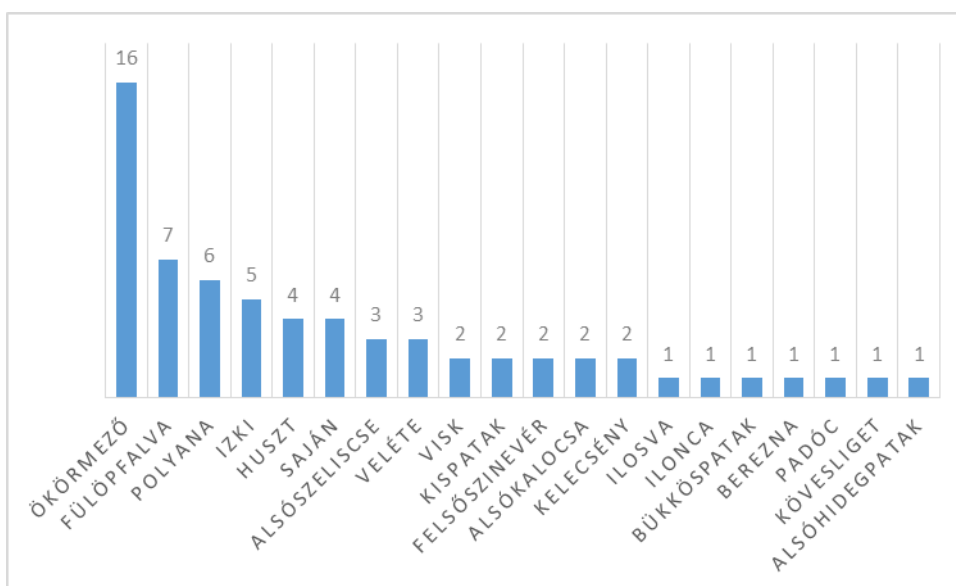
Végül, de nem utolsó sorban az online vendégértékelések következtek. Ebből is kiderült, hogy az adott kereskedelmi szálláshely mennyire népszerű a vendégek körében, milyenek a visszajelzések, vélemények. Ehhez még hozzászoltam a szálláshelyek minősítését.

A kapott adatokat diagramokban szemléltetem, hogy könnyebben áttekinthetőbbek legyenek, majd ezt követően elemzem és részletezem a következtetéseket. Az eredmények a megtekinthetőek a következő fejezetben.

V. FEJEZET. A HUSZTI JÁRÁS KERESKEDELMI SZÁLLÁSHELYKÍNÁLATÁNAK ELEMZÉSE A HÁBORÚ KITÖRÉSE UTÁN

V.1. A szálláshelytípusok mennyiségében bekövetkezett változások

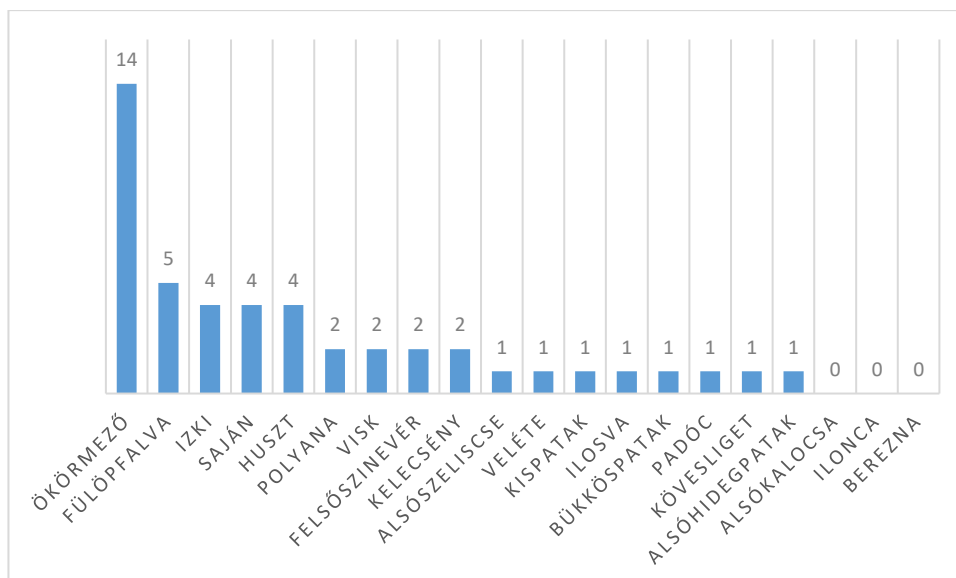
2021-ben az évfolyammunkám megírása során 69 szálláshelyet vizsgáltam. Ezek a szálláshelyek között található szálloda, fogadó, vendégház, panzió, apartman, gyógyszálló, turistaház, üdülőház és nyaraló. A vizsgált szálláshelyek 22%-a Ökörmező, 10%-a Fülöpfalva, 8%-a Polyana, 7%-a Izki, 5%-a Huszt, 5%-a Saján, 4%-a Alsószeliscse, 4%-a Veléte, 3%-a Visk, Kispatak, Felsőszinevér, Alsókalocsa, Kelecsény, 1%-a Ilosva, Ilonca, Bükköspatak, Berezna, Padóc, Kövesliget, Alsóhidegpatak településeken található (6. ábra).

6. ábra A szálláshelyek gyakorisága településenként (2021)

Forrás: Saját szerkesztés

2022-ben, a szakdolgozatomhoz összehasonlítás céljából gyűjtött adatokból az derült ki, hogy az előző évben vizsgált kereskedelmi szálláshelyek közül 21 már nincs fent a Booking.com szállásfoglaló weboldalon.

7. ábra A szálláshelyek gyakorisága településenként (2022)

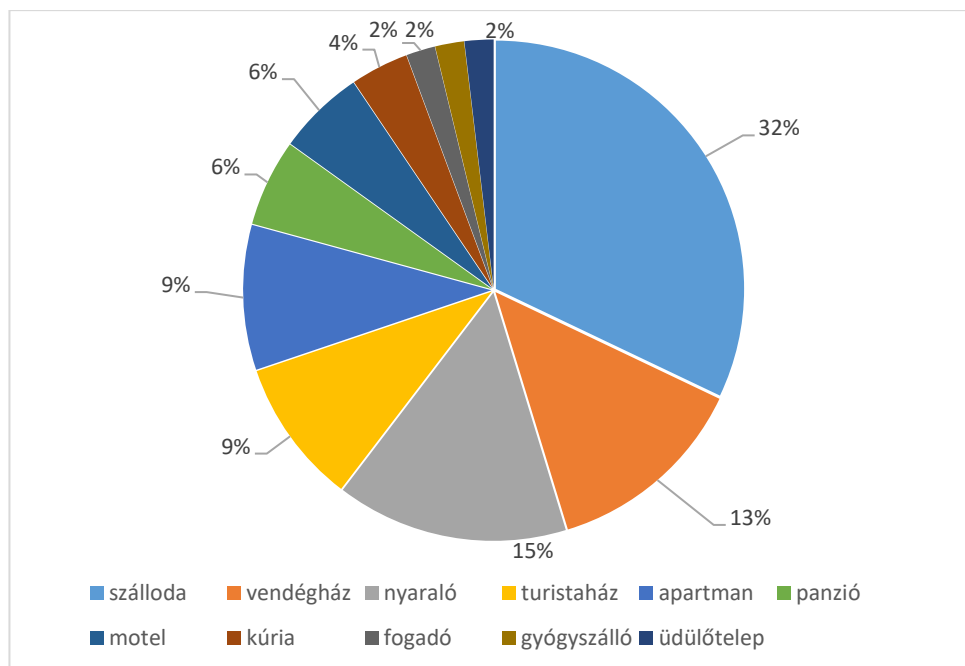
A vizsgált szálláshelyek 1%-a Iloncán, Bereznán és Kispatakon, 3%-a Ökörmezőn, Fülöpfalván, Izkin, Velétén, Alsószeliscsén, 6%-a Polyanán és Alsókalocsán fejezte be a szállásadási tevékenységet.

A szálláshelyek gyakorisága lista élén továbbra is azok a települések vannak, ahol jelen van a sí- és bakancsos turizmus: Ökörmező, Fülöpfalva és Izki. Ebből kifolyólag a turizmus ezen ágai tovább élnek a járásban.

Alsókalocsa (Садиба у Шмулиги, Private Sadyba Guslashky, Кемпінг «БІЛЯ КАМЕНІЮ», Staroe Selo), Ilonca (Sadyba Sribne Dzherelo) és Berezna (Садыба у Ларисы) településekről jelenleg 0 szálláshely található a Booking.com-on, ami azt is jelenti, hogy csökkent a járás turizmusában résztvevő településeinek is a száma (7. ábra).

V.2. A szálláshelytípusok megoszlása

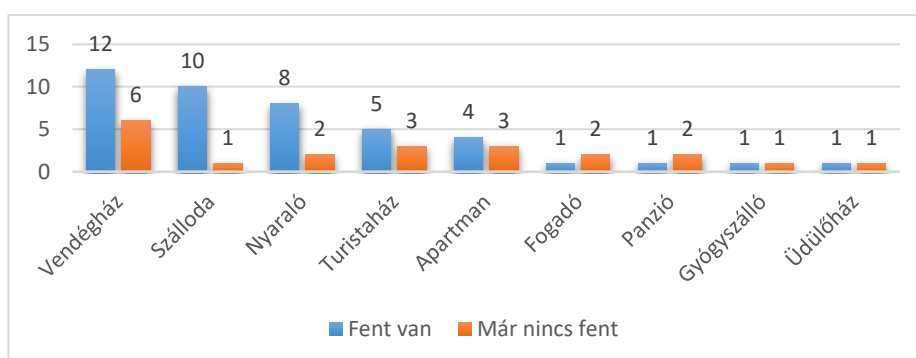
A legtöbb 2022-ben vizsgált szálláshely (csakúgy, mint az előző évben) a nyaraló, a vendégház és a szálloda kategóriában található. Az előző évben vizsgált egyetlen kemping (Кемпінг «БІЛЯ КАМЕНІЮ», Alsókalocsa) szintén leiratkozott a Booking.com-ról, így a kategóriákban is történt csökkenés (8. ábra).

8. ábra Vizsgált szálláshelytípusok

V.3. A szálláshelyek típusában bekövetkezett mennyiségbeli változások

A vendégházak 33%-a, a szállodák 9%-a, a nyaralók 20%-a, a turistaházak 37%-a, az apartmanok 43%-a, a fogadók és a panziók 66%-a, a gyógyszállók és üdülőházak 50%-a iratkozott le a Booking.com szállásfoglaló alkalmazásról. A legnagyobb csökkenés a vendégház, a fogadó, és a panzió kategóriában figyelhető meg, ami magyarázható azzal is, hogy egyéni vállalkozók által voltak kezelve, akik talán elhagyták az országot, vagy bezárkóztak a kialakult helyzet miatt.

9. ábra A szálláshelyek típusában bekövetkezett mennyiségbeli változások

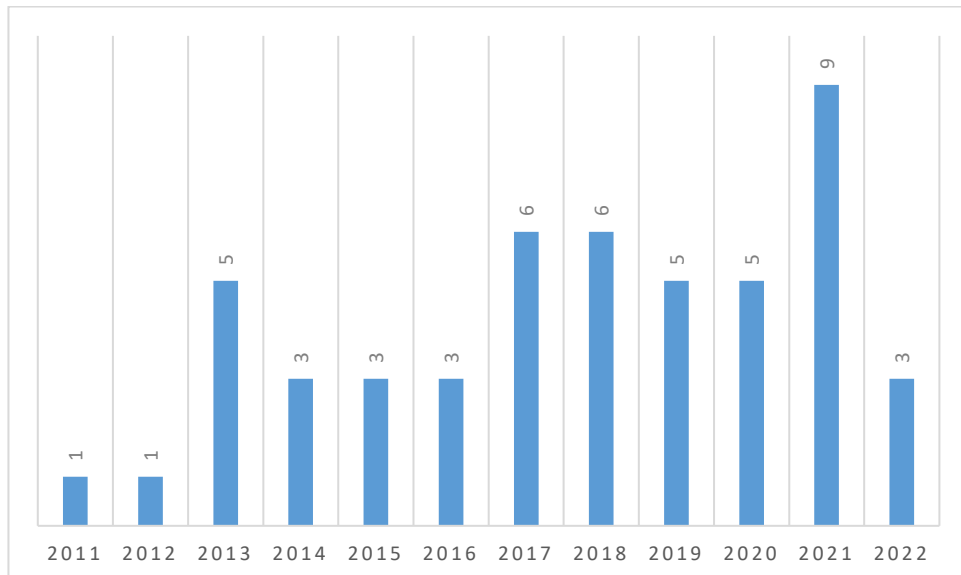
V.4. Új szálláshelyek a járásban

A 2021-es évhez viszonyítva a szálláshelyek 68%-a érhető el továbbra is a Booking.com szállásfoglaló rendszeren keresztül.

A 2022-ben végzett kutatás alapján 5 új szálláshelyet találtam a szállásfoglaló rendszer oldalán: Hotel BB STUDENT (Huszt), Атлант (Huszt), Гостьевий будинок "Карпати" (Ökörmező), Ластівчине гніздо (Saján), Вогняна Саламандра (Saján).

V.5. A szálláshelyek regisztrációja a booking.com szállásfoglaló rendszeren

A 2022-ben vizsgált szálláshelyek 2011 és 2022 között voltak regisztrálva a Booking.com szállásfoglaló rendszeren, ezek közül az első V&P HOTEL & Restaurant szálloda Huszton (12. ábra).

10. ábra A szálláshelyek regisztrációja a booking.com szállásfoglaló rendszeren

A diagram alapján elmondható, hogy a regisztrált szálláshelyek száma évről-évre növekedett. Jelentősebb változások: 2011 és 2013 között ötszörös, 2013 és 2021 között 80%-os növekedés figyelhető meg, azonban 2022-ben mindössze 3 új szállás jelent meg a rendszeren.

A diagram azt is bizonyítja, hogy a kárpátaljai szállásadók fontosnak tartják az online téren való jelenlétet, így bár lassú, de folyamatos a becsatlakozás. A marketing fogás lehet az egyik oka, hisz az online népszerűsítés ma mindenkinek kedvez, de legfőképp azoknak a magán-szállásoknak, amelyek 9 fő alatti vendégforgalommal rendelkeznek, így nem kerülnek be a hivatalos adatok közé.

A becsatlakozást gátló tényező a 2022-ben kirobbanó háború, amelynek egyik következménye a szálláshelyek online téren való megcsappanása, ami valószínűleg a szállásadói tevékenység befejezését is jelenti.

A saját tapasztalataimmal és a Booking.com-on végzett kutatással szemben az Állami Statisztikai Hivatal adatai más képet mutatnak a huszti járás szálláshelyeiről, ahol, ha a korábbi éveket (2015, 2017, 2018) vizsgálom, a szálláshelyek száma folyamatosan csökkent az évek során: 9%-ot 2015 és 2017 között, 84%-ot 2017 és 2018 között (1. táblázat). Ha viszont összehasonlítom a 2018-as év hivatalos adatait és 2021-2022-es évek én magam vizsgált adatait, akkor az látható, hogy 2018 és 2021 között 115%-os, 2018 és 2022 között 88%-os a növekedés. A növekedést a háború kitörése lassítja.

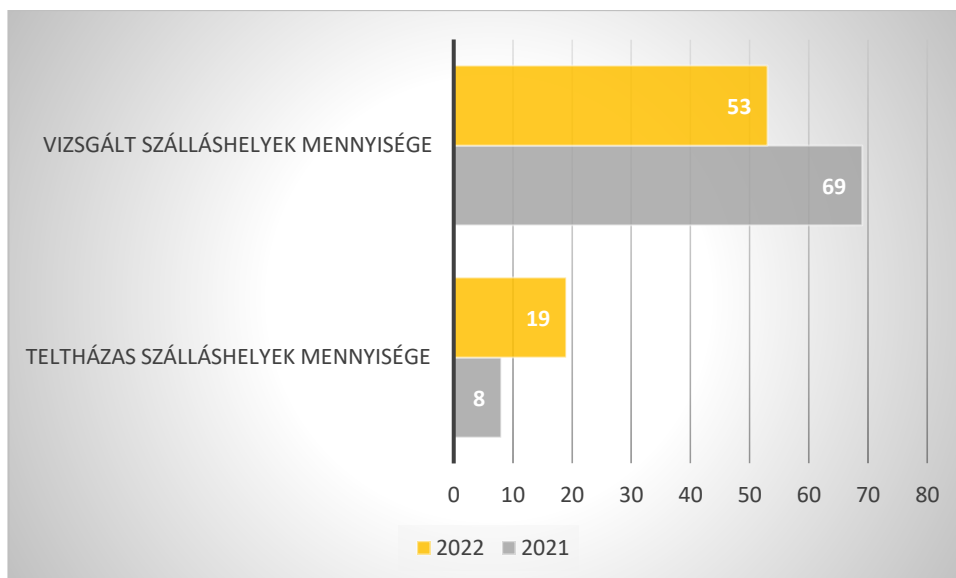
1. táblázat A kereskedelmi szálláshelyek mennyisége a járásban

	Összesen	Szállodák és hasonlóok	Hotel	Motel	Hostel	Kemping	Kollégium	Turistaszállók, hegyi faházak, diák-táborok
2015	42	21	13	1	1	-	-	6
2017	38	19	13	1	-	-	-	5
2018	6	5			1	-	-	-

Forrás: Állami Statisztikai Hivatal

V.6. Teltházás szálláshelyek

A szobák árainak vizsgálata esetén előfordul, hogy több dátum megadása után sem található szabad szoba. Ez esetben teltházasként tüntettem fel a szálláshelyeket (11. ábra). 2022-ben is és 2021-ben is akadtak szálláshelyek és szobák, ahol nem találtam foglalható dátumot.

11. ábra Teltházás szálláshelyek mennyisége

2021-ben a vizsgált 69 szálláshely 11%-a, 2022-ben 53 szálláshely 35%-a volt teltházás (13. ábra). Ezekből az adatokból az látszik, hogy a háborús időkben is vannak foglalások, és több a teltházás szálláshely, mint a háborút megelőző évben, ami talán azzal is magyarázható, hogy a belső Ukrajnából Kárpátaljára menekült emberek egy része megteheti, hogy egy kereskedelmi szálláshely szolgáltatásait vegye igénybe, valamint a megye és a járás békés mivoltából adódóan a kárpátaljaiak is foglalnak. Az okok közé tartozhat az is, hogy előző évhez képest csökkent a szálláshelyek mennyisége, így kisebb körből tudnak a vendégek szálláshelyeket választani és foglalni.

A saját eredményeimmel szemben az Állami Statisztikai Hivatal adatai szerint, a vendégek mennyisége 11%-al növekedett 2015 és 2017 között, majd egy 60%-os zuhanás figyelhető meg.

2. táblázat A szálláshelyeken kiszolgált látogatók száma típusonként

	Összesen	Hotel	Motel	Hostel	Kemping	Kollégium	Turistaszállók, hegyi faházak, diák-táborok
2015	20960	17402	338	840	-	-	2380
2017	23299	18509	n.a.	-	-	-	n.a.
2018	8859	n.a.	n.a.	n.a.	-	-	-

Forrás: Állami Statisztikai Hivatal

A kiszolgált személyek száma 58%-al csökkent 2015 és 2018 között (3. táblázat), amiből kifolyólag a vendégéjszakák száma is alacsonyabb lett 78%-al (4. táblázat). Ez az eredmény szintén kételyes, mivel a Booking.com-on azt tapasztaltam, hogy még háborús időkben is nehéz egy szabad szobát és dátumot találni a vizsgált szálláshelyeken.

3. táblázat A szálláshelyeken kiszolgált személyek száma látogatói kategóriák szerint

	Összesen	0-17 év közöttiek	Külföldiek
2015	20960	2056	822
2017	23299	3477	619
2018	8859	n.a.	n.a.

Forrás: Állami Statisztikai Hivatal

A vendégéjszakákat vizsgálva látható, hogy a külföldiek által eltöltött vendégéjszakák mennyisége csökkent az évek alatt: 2015 és 2017 között 45%-ot, 2017 és 2018 között 2%-ot.

4. táblázat Tartózkodási időtartam

	Összesen	0-17 év közöttiek	Külföldiek
2015	85362	9790	24448
2017	62419	10801	10957
2018	18423	n.a.	117

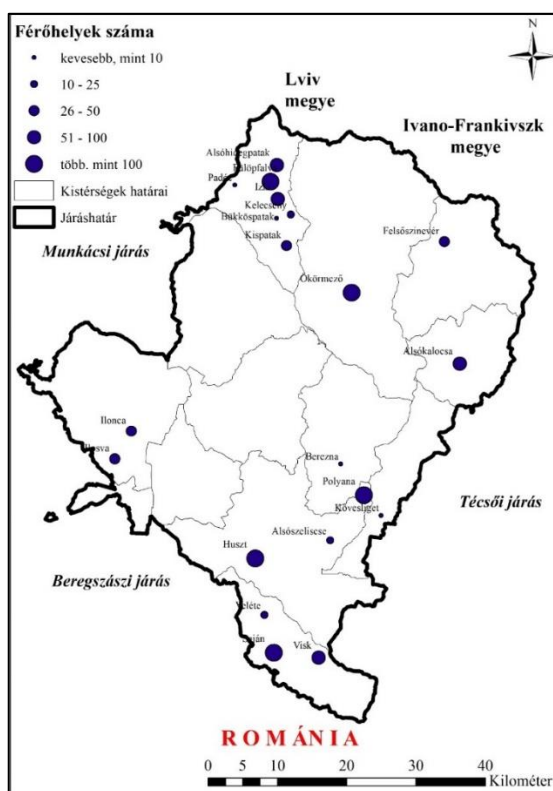
Forrás: Állami Statisztikai Hivatal

V.7. Szobák és férőhelyek száma

A munkának ez a része nem volt könnyen kideríthető, mivel a booking.com alkalmazásban a szobák és férőhelyek száma nem volt feltüntetve. Különböző internetes felületekről, valamint a szálláshelyek hivatalos weboldaláról tájékoztam több-kevesebb sikerrel. Akadtak olyan szálláshelyek, melyek esetében csak a szobák számáról találtam információt. Abban az esetben, ahol egy nagyobb szállodáról volt szó ezt a számot megdupláztam. Kisebb panziók, apartmanok esetében a képek alapján tájékoztam, mivel többnyire minden szoba meg volt mutatva, így meg tudtam számolni a férőhelyek számát (1. melléklet).

A szobák és a férőhelyek száma alapján kiemelhető a Grand Hotel Pylypets szálloda Fülöpfalván (62 szoba), Sanatorium Verhovyna üdülőtelep Ökörmezőn (60 szoba), a Stupari

szálloda Saján településen (52 szoba), Erney Lay Hotel (35 szoba) Saján településen, Ozero Vita turistaház Alsóhidegpatakon (34 szoba), Spa Hotel Zhyva Voda gyógyszálló Ökörmezőn (31 szoba). (1. melléklet).

12. ábra Szálláshelyek száma települési bontásban

Forrás: Saját szerkesztés

Az Állami Statisztikai Hivatal adatai alapján a szobaállományt illetően (bár csökkenő a tendencia) nem mutatható ki nagy ingadozás: 11,5%-os a csökkenés 2017-ig, amit egy 8%-os növekedés követett 2017 és 2018 között (5. táblázat).

Az általam végzett kutatás és vizsgált szálláshelyek alapján 2022-ben összesen 630 szobát kínált a Huszti járás. A statisztikai adatok hiányossága miatt nem alakul ki tiszta kép, de ha ezeket az adatokat vesszük figyelembe, akkor 2018 és 2022 között 43%-al nőtt a járás szobaállománya (5. táblázat).

5. táblázat A kereskedelmi szálláshelyek szobaállománya típusonként

	Összesen	Hotel	Motel	Hostel	Kemping	Kollégium	Turistaszállók, hegyi faházak, diák-táborok
2015	461	280	6	4	-	-	171

2017	408	185	n.a.	-	-	-	n.a.
2018	442	n.a.	-	-	-	-	-

Forrás: Állami Statisztikai Hivatal

A 3. táblázaton látható, hogy a kiszolgált vendégek száma 58%-al csökkent 2015 és 2018 között, a kapacitást illetően pedig 2015 és 2017 között egy 15%-os, majd 2017 és 2018 között egy 92%-os csökkenés mutatható ki (6. táblázat). Ez a két dolog összefügghet, hiszen ha csökken a kapacitás, a befogadóképesség, akkor csökken a kiszolgált személyek száma is.

A férőhelyeket illetően 2022-ben 1334 férőhelyet kínáltak a Huszti járás általam vizsgált kereskedelmi szálláshelyei. A 2018-as évhez viszonyítva ez egy 93%-os növekedés.

6. táblázat A szálláshelyek kapacitása típusonként

férőhely

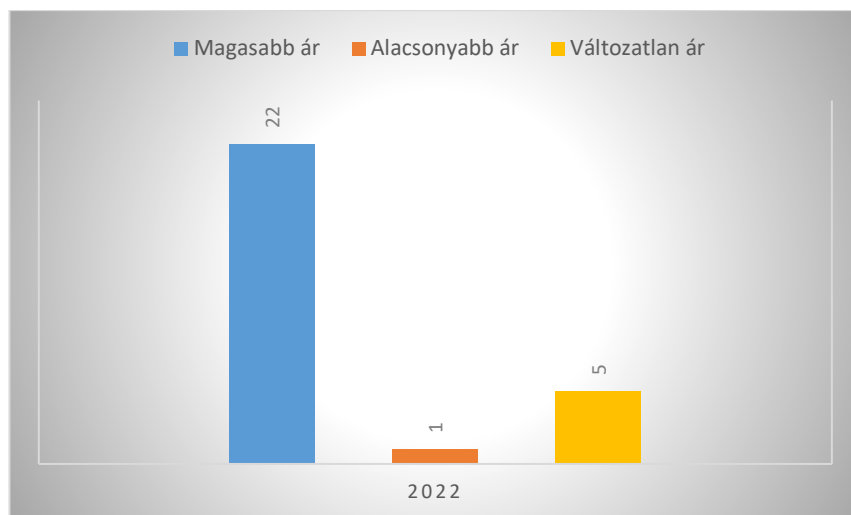
	Összesen	Hotel	Motel	Hostel	Kemping	Kollégium	Turistaszállók, hegyi faházak, diák-táborok
2015	1106	579	14	24	-	-	489
2017	936	406	n.a.	-	-	-	n.a.
2018	88	n.a.	n.a.	n.a.	-	-	-

Forrás: Állami Statisztikai Hivatal

V.8. Az árak vizsgálata

2022-ben az előző évhez hasonlóan megvizsgáltam a szálláshelyek standard 2 személyes szobáinak az árát. A szálláshelyek 41%-a magasabb, 1%-a alacsonyabb és 9%-a változatlan áron kínálja a szobáit (13. ábra). A diagram alapján elmondható, hogy az áremelkedés a vendéglátói szférában is megmutatkozik, de ennek ellenére, ahogy korábban is írtam, nagyon sok a teltházás szálláshely, ez nem rettent el a vendégeket és a foglalási szándékot.

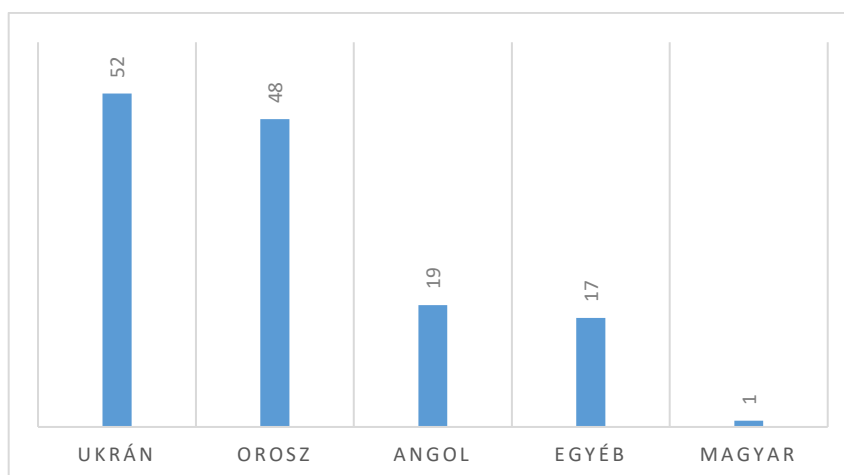
Általánosságban egyértelműen áremelkedés figyelhető meg, viszont azt is figyelembe kell venni, hogy a szobák ára több tényezőtől is: hétvégére vagy hétköznapra, közeli vagy távoli időpontra szeretnénk szobát foglalni.

13. ábra Árbeli változások

V.9. Nyelvi készségek, a kiszolgálás nyelve

A bemutatkozó leírások alapján a szálláshelyek 38%-a ukránul, 35%-a oroszul, 14%-a angolul, 12%-a egyéb nyelven, 1%-a magyarul beszélő alkalmazottakkal rendelkezik. A legjobban beszélt nyelvek közé tartoznak az ukrán és orosz nyelvek. Ez talán azzal is magyarázható, hogy leginkább ukrán és orosz turisták érkeznek. Egyéb nyelvi készségekkel rendelkező alkalmazottak jelenléte bővítené az ideérkezők körét (14. ábra).

14. ábra Nyelvi készségek, a kiszolgálás nyelve

Magyarul egyedül a viski Tulipán Hotel nevű szállodában beszélnek. Egyéb nyelvek kategóriában megjelennek a moldáv és román (Stupari szálloda, Saján), fehérorosz (Hotel Illara szálloda, Ilosva; Private Sadyba Guslashky turistaház, Alsókalocsa), lengyel (Купецький двір

szálloda, Ökörmező; Spa Hotel Zhyva Voda gyógyszálló, Ökörmező; Private Sadyba Guslashky turistaház, Alsókalocsa; Затишний дім és Little House nyaraló, Ökörmező), szlovák (Kotedzh Smereka nyaraló, Kelecsény; HAUSE MENCHUL apartman, Kövesliget), német (River Cottage Complex turistaház, Kispatak; Sadyba Cherry kúria, Fülöpfalva), francia (Зелена садиба Олеся turistaház, Alsószeliscse; River Cottage Complex turistaház, Kispatak), cseh (Cottage Лісовий motel, Bükkőspatak; Ізківський затишок vendégház, Izki; Na Gorbochku vendégház, Padóc; HAUSE MENCHUL apartman, Kövesliget; Sadyba Cherry kúria, Fülöpfalva; Kotedzh Smereka nyaraló, Kelecsény; Затишний дім nyaraló, Ökörmező) nyelvek.

A szálláshelyeken foglalkoztatottak létszáma 2015 és 2017 között 7%-ot nőtt (5. táblázat). Ez azzal is magyarázható, hogy magas volt a kiszolgált vendégek mennyisége ebben a két évben (20960, 23299, 3. táblázat), így szükség volt új munkaerőt alkalmazni. A 2018-as évről az alkalmazottak terén nem volt adat a statisztikák között.

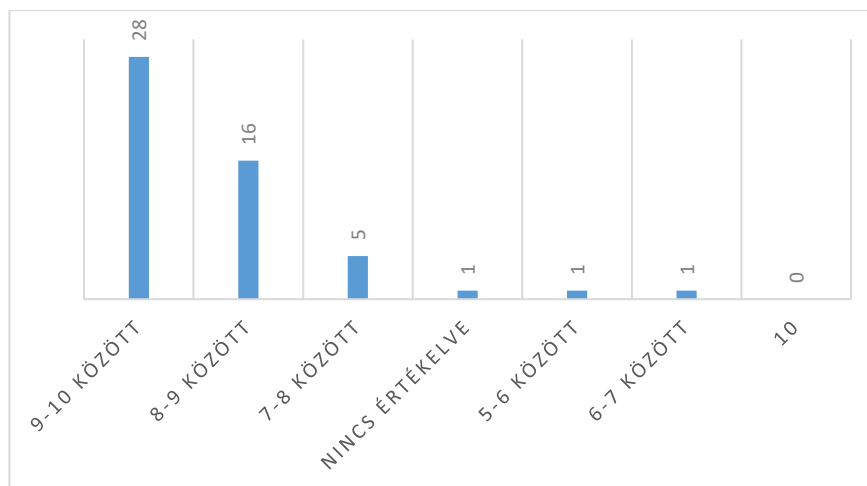
7. táblázat A szálláshelyeken foglalkoztatottak átlagos létszáma

	Összesen	Hotel	Motel	Hostel	Kemping	Kollégium	Turistaszállók, hegyi faházak, diák-táborok
2015	132	99	1	-	-	-	32
2017	142	91	n.a.	-	-	-	n.a.

Forrás: Állami Statisztikai Hivatal

V.10. Online vendégértékelések

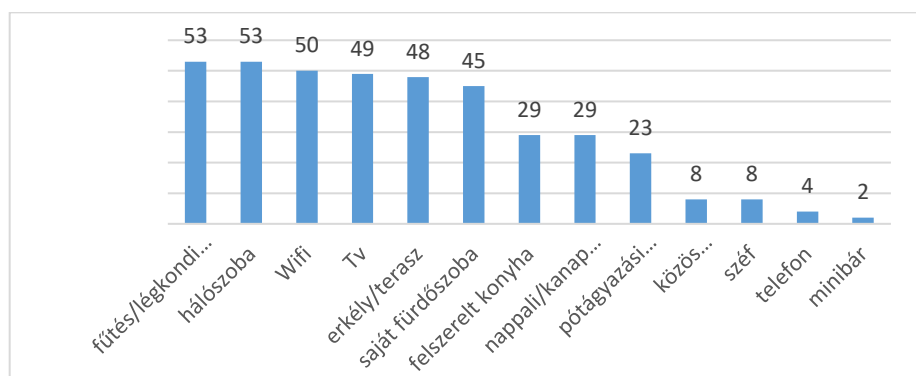
10-es skálán a szálláshelyek 54%-a 9-10 között, 31%-a 8-9 között, 9%-a 7-8 között, 2%-a 6-7 között, 2%-a 5-6 között kapta meg a pontozást az online vendégértékelések alapján. A 2021-es évhez képest 2022-ben egy szálláshely sem kapott 10 pontos értékelést, valamint 2%-uk egy vendég által sem volt értékelve.

15. ábra Online vendégértékelések

V.11. Szobafelszereltség

A felszereltséget illetően nincs lényeges változás. A szálláshelyek 100%-a rendelkezik fűtéssel és/vagy légkondicionálással, valamint saját hálósobával; 94%-uk WiFi lefedettséggel, 92%-uk televízióval, 84%-uk saját fürdőszobával, 90%-uk erkély/terasszal, 84%uk saját fürdőszobával, 54%-uk felszerelt konyhával (változó a felszereltség: néhol csak hűtőszekrényt, étkezőasztalt, vízforralót foglal magába, néhol főzőlapot, gáztűzhelyet, sütőt); és nappali/kanapé/íróasztallal rendelkezik; 15%-uk nem biztosít saját fürdőszobát; 15%-uk széffel, 7%-uk telefonnal, 3%-uk minibárral felszerelt (16. ábra).

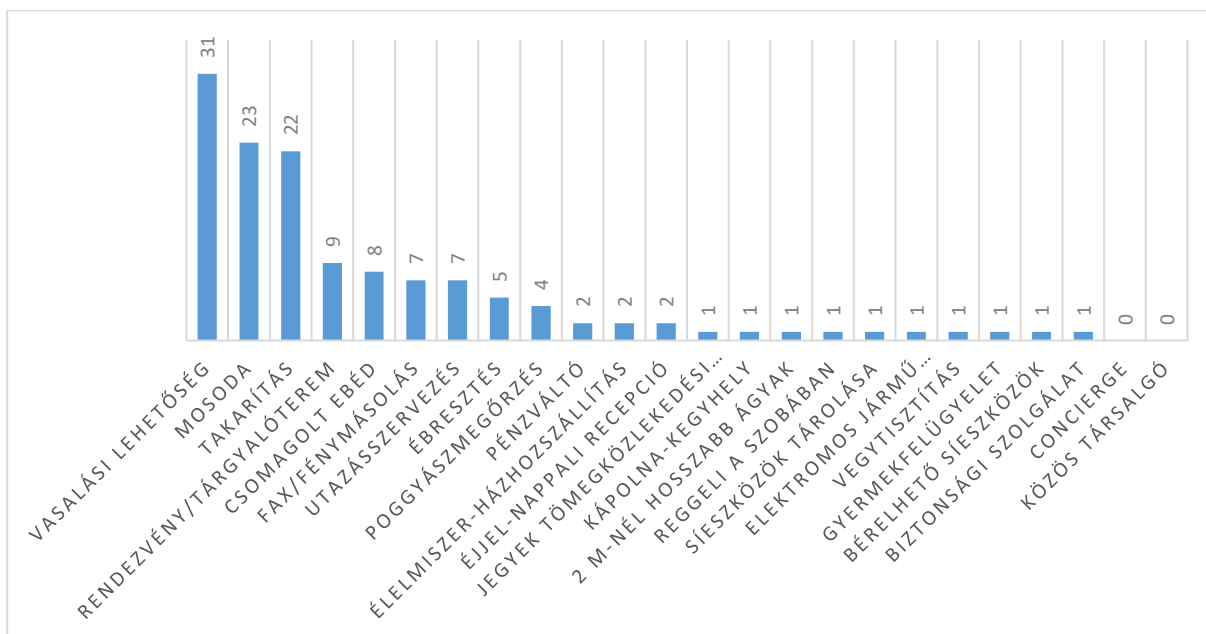

16. ábra Szobafelszereltség

V.12. Egyéb szolgáltatások

A vizsgált szálláshelyek 58%-ban vasalási lehetőség, 43%-ban mosoda, 41%-ban takarítási lehetőség, 16%-ban rendezvény/tárgyalóterem, 15%-ban csomagolt ebéd, 14%-ban

fax/fénymásolás és utazásszervezés, 9%-ban ébresztés, 5%-ban poggyászmegőrzés, 4%-ban pénzváltó, élelmiszer-házhozszállítás, éjjel-nappali recepció, 1%-ban jegyek tömegközlekedési eszközre, 1%-ban kápolna, 2 m-nél hosszabb ágyak, reggeli a szobában, síeszközök tárolása, , elektromos jármű-töltőpont, vegytisztítás van jelen, mint egyéb szolgáltatás (17. ábra).

17. ábra Egyéb szolgáltatások

Látható, hogy a leggyakoribb szolgáltatás továbbra is a vasalási szolgáltatás, a mosoda és a takarítás. A kutatás alapján ezek a szolgáltatások felár ellenében vehetőek igénybe, kivéve a takarítási szolgáltatást. A felsorolt többi szolgáltatás csak egy-egy szálláshelyen létezik.

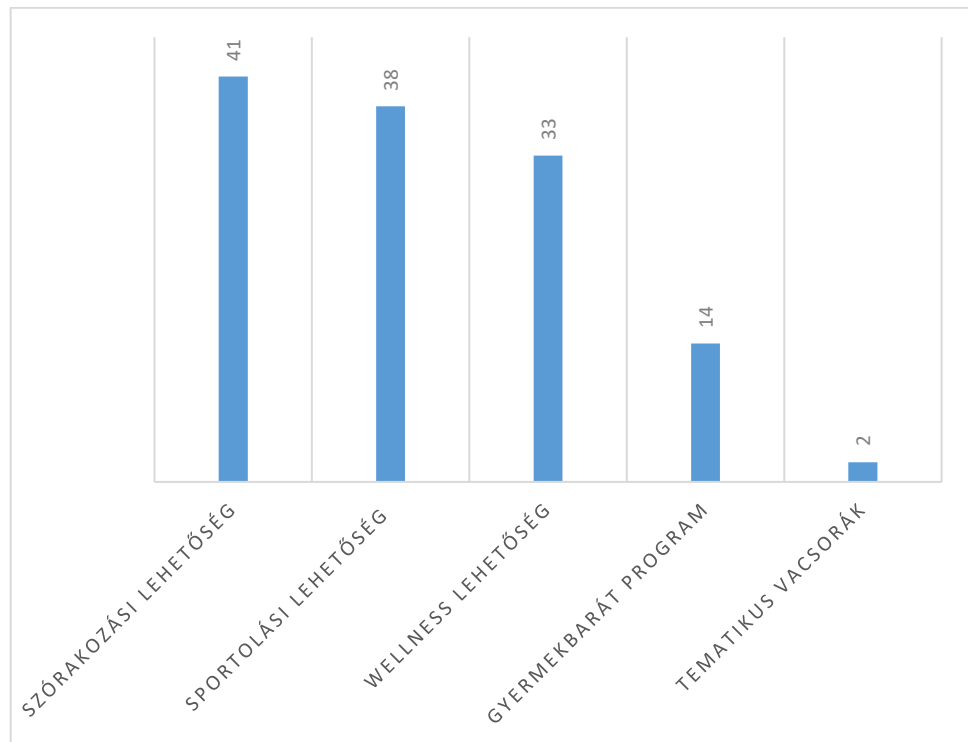
Az előző évhez hasonlóan 2022-ben már nem dolgoznak azok a szálláshelyek, amelyek közös társalgót (Usadba Gornaya Skazka) és concierge (Private Sadyba Guslashky) szolgáltatást kínáltak.

V.13. Szabadidős lehetőségek

Szórakozási lehetőség 41 szálláshelyen érhető el: élőzene, diszkó, biliárd, esti szórakozás, tematikus vacsorák, filmeste, városnéző séta, szórakoztatás, játékterem, sífelvonózás, grillezés, piknikezőhely, kerti bútorok, főzőiskola.

38 szálláshelyen van valamilyen sportolási lehetőség, mint például lovaglás, tenispálya, síelési lehetőség (sífelvonó a közelben és síeszközök tárolása), horgászási lehetőség, túrázás, kerékpártúra (kerékpárkölcsonzés), tollaslabda, darts.

Néhány wellness szolgáltatás is elérhető 33 szálláshelyen: strand, masszázs, szauna, wellnesseszközök, wellnessközpont, szépségszalón, törökfürdő, gőzfürdő, pezsgőfürdő, fitness, jógaóra.

18. ábra Szabadidős lehetőségek

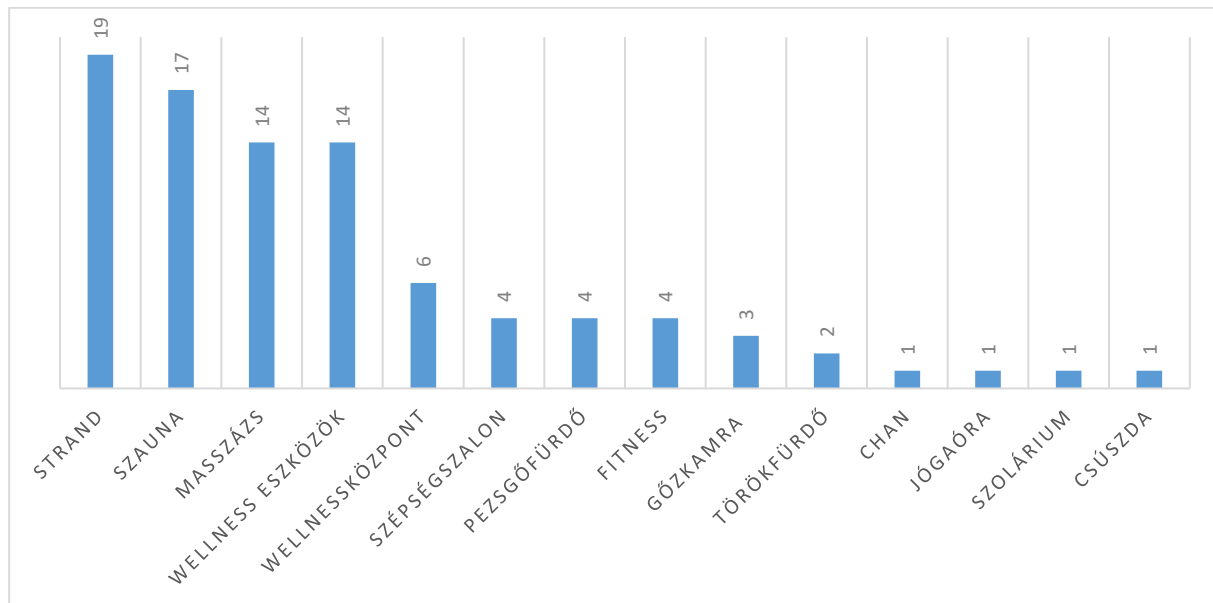
14 szálláshely gondoskodott a gyermekbarát programok elérhetőségéről: gyermekjátékok, gyermekfelügyelet, játszótér, gyermekcsatornák, társasjátékok, gyermekklub, gyermekkönyvek, DVD-k. Így könnyebben bevonzhatók a családok is, hisz ezek a lehetőségek kényelmessé teszik az utazást, biztosíthatják a kikapcsolódást.

2 szálláshelyen, Spa Hotel Zhyva Voda és V&P HOTEL & Restaurant szállodákban vannak jelen tematikus vacsorák. A számok alapján ez egy kiaknázatlan potenciál, mivel Kárpátalja változatos gasztronómiával rendelkezik, tehát ennek keretében be lehetne ezeket mutatni, így is érdekesebbé téve az ott-tartózkodást.

V.14. Wellness-szolgáltatások

A wellness szolgáltatások közül a strand, a szauna, a masszázs és a wellnesseszközök jelenléte a leggyakoribb. A szálláshelyek 36%-a stranddal, 32%-a szaunával, 26%-a masszázs szolgáltatásokkal és wellnesseszközökkel, 11%-a wellnessközponttal, 7%-a szépségszalonnal,

pezsgőfürdővel és fitnesslehetőséggel, 6%-a törökfürdővel, 2%-a chan-al, jógaórával, soláriummal és csúszdával rendelkezik (19. ábra).

19. ábra Wellness-szolgáltatások

KÖVETKEZTETÉS

A 2022-2023-as években a vizsgált szálláshelyekre kifejtett hatásait kutattam az orosz-ukrán háborúnak. Ebben az évben vizsgáltam az Állami Statisztikai Hivatal adatait (2015, 2017, 2018 évek) is, amelyek viszont nagyon hiányosak. Sok esetben nincsenek feltüntetve az adatok, ezért összehasonlítva a saját tapasztalataimmal és eredményeimmel többnyire ellentét, illetve pozitív irányba mutató különbség figyelhető meg. Arra a következtetésre jutottam, hogy hitelesebb kép alakulna ki Kárpátalja, azon belül is a Huszti járás turizmusáról, ha a hivatalos statisztikai adatok pontosan fel lennének jegyezve. A jövőben ez hozzájárulhat a megye a turizmusának fejlesztéséhez.

A legtöbb szálláshely továbbra is Ökörmező, Fülöpfalva és Izki településeken található, ahol jelen van a sí- és bakancsos turizmus. Ebből kifolyólag a turizmus ezen ágai tovább élnek a járásban.

Alsókalocsa, Berezna és Ilonca településeken jelenleg nem található vizsgált szálláshely, tehát csökkent a járás turizmusában résztvevő településeinek is a száma. Az előző évben vizsgált egyetlen kemping szintén leiratkozott a Booking.com-ról, így a kategóriákban is történt csökkenés.

A szálláshelyek között a legnagyobb csökkenés (Booking.com-ról való leiratkozás) a vendégház, fogadó és panzió kategóriában történt. Ez magyarázható azzal is, hogy az egyéni szállásadók talán elhagyták az országot a háború miatt, befejezve a szállásadói tevékenységet. Pozitívum azonban, hogy 2022-ben 3 új szálláshelyet (1 panzió, 1 vendégház és 1 apartman) véltem felfedezni a szállásfoglaló rendszeren, tehát a vállalkozásra és vendéglátásra való hajlandóság jelen van a járásban. Én arra a következtetésre jutottam, hogy a járás szállásadói az évek során lassan, de folyamatosan csatlakoznak be a szállásadói tevékenységbe. Ez alól kivételt a 2022-es, 2023-as év jelenthet a háború ölelésében. A hivatalos adatok az én eredményeimmel szemben negatívak. Ha a korábbi éveket (2015, 2017, 2018) vizsgálom, a szálláshelyek száma folyamatosan csökkent az évek során: 9%-ot 2015 és 2017 között, 84%-ot 2017 és 2018 között. Ha viszont összehasonlítom a 2018-as év hivatalos adatait és 2021-es év én magam vizsgált adatait, akkor az látható, hogy 2018 és 2021 között több mint 10-szeres a növekedés, azonban ezt a növekedést a háború lelassíthatja egy időre.

A 2022-2023-ban vizsgált szálláshelyek 35%-a teltházas, ami háromszorosa az előző évi eredménynek. Ez azt bizonyítja, hogy van turistaforgalma (lehetnek belső Ukrajnából érkezett vendégek, de kárpátaljaiak is) a járásnak a háború ellenére is. Az okok közé tartozhat

az is, hogy előző évhez képest csökkent a szálláshelyek mennyisége, így kisebb körből tudnak a vendégek szálláshelyeket választani és foglalni.

Az Állami Statisztikai Hivatal adatai szerint a vendégek mennyisége 11%-al növekedett 2015 és 2017 között, majd egy 60%-os zuhanás figyelhető meg. A kiszolgált személyek száma 58%-al csökkent 2015 és 2018 között, amiből kifolyólag a vendégéjszakák száma is alacsonyabb lett 78%-al. Ez azzal is magyarázható, hogy a hivatalos adatok alapján csökkent a szálláshelyek kapacitása. Ez az eredmény szintén kételyes, mivel 2022-ben a Booking.com-on azt tapasztaltam, hogy nehéz egy szabad szobát és dátumot találni a vizsgált szálláshelyeken. Az általam végzett kutatás és vizsgált szálláshelyek alapján 2022-ben összesen 630 szobát kínált a Huszti járás. A statisztikai adatok hiányossága miatt nem alakul ki tiszta kép, de ha ezeket az adatokat vesszük figyelembe, akkor a végeredmény pozitív: 2018 és 2022 között 43%-al nőtt a járás szobaállománya.

Az árakat vizsgálva emelkedés figyelhető meg. A szálláshelyek 41%-a kínálja magasabb áron a standard kétszemélyes szobáit. Az áremelkedés tehát a vendéglátói szférában is jelen van, ennek ellenére van turistaforgalom.

ÖSSZEGZÉS

A munka végére teljes képet kaptam a huszti járásról, vonzeróiról, szálláshelyeiről, valamint a booking-com. szállásfoglaló rendszer használatáról.

A munka és a kutatás alapján elmondható, hogy a huszti járás északi-, észak-nyugati része népszerűbb turisztikai szempontból. Területén érdemes felkeresni a sípályákat, a gyógy- és ásványvízforrások köré épült szanatóriumokat és fürdőket. Meglátogatandó helyek közé tartozik a Nárciszok-völgye, a Szinevéri-tó és Sipot-vízesés.

A huszti járásban magasan a legtöbb szálláshely Ökörmezőn található, ami magyarázható a síközpontok jelenlétével. A soron következő települések közé tartozik Fülöpfalva és Izki, ahol szintén van sielési lehetőség, ami vonzerőnek számít, és ami köré érdemes a szálláshelyek kiépítése.

A legtöbb 2022-ben vizsgált szálláshely a nyaraló, a vendégház és a szálloda kategóriában található. Az előző évhez képest a legnagyobb csökkenés a vendégház, a fogadó, és a panzió kategóriában figyelhető meg, ami magyarázható azzal is, hogy egyéni vállalkozók által voltak kezelve, akik talán elhagyták az országot, vagy bezárkoztak a kialakult helyzet miatt. 2022-ben 5 új szálláshellyel bővült a vizsgált szálláshelyek listája.

A szálláshelyek 2011-2022 között voltak regisztrálva a Booking.com szállásfoglaló rendszeren. A regisztrált szálláshelyek száma évről-évre növekedett. Jelentősebb változások: 2011 és 2013 között ötszörös, 2013 és 2021 között 80%-os növekedés figyelhető meg. 2022-ben mindössze 3 új szállás jelent meg a rendszeren. A szállások egyre aktívabbak a szállásfoglaló felületeken, ami magyarázható a szálláshely-kapacitás növekedésével és betudható marketing-fogásként is. Az aktivitást azonban a háború gátolhatja.

2022-ben a vizsgált 53 szálláshely 35%-a volt teltházas. Ezekből az adatokból az látszik, hogy a háborús időkben is vannak foglalások, és több a teltházas szálláshely, mint a háborút megelőző évben, ami talán azzal is magyarázható, hogy a belső Ukrajnából Kárpátaljára menekült emberek egy része megteheti, hogy egy kereskedelmi szálláshely szolgáltatásait vegye igénybe, valamint azzal, hogy csökkent a szálláshelyek mennyisége.

2022-ben az előző évhez hasonlóan megvizsgáltam a szálláshelyek standard 2 személyes szobáinak az árát. A szálláshelyek 41%-a magasabb, 1%-a alacsonyabb és 9%-a változatlan áron kínálja a szobáit. Az áremelkedés a vendéglátói szférában is megmutatkozik.

A bemutatkozó leírások alapján a szálláshelyek 38%-a ukránul, 35%-a oroszul, 14%-a angolul, 12%-a egyéb nyelven, 1%-a magyarul beszélő alkalmazottakkal rendelkezik.

10-es skálán a szálláshelyek 54%-a 9-10 között, 31%-a 8-9 között, 9%-a 7-8 között, 2%-a 6-7 között, 2%-a 5-6 között kapta meg a pontozást az online vendégértékelések alapján. A 2021-es évhez képest 2022-ben egy szálláshely sem kapott 10 pontos értékelést, valamint 2%-uk egy vendég által sem volt értékelve. A pontozás eredményét illetően figyelembe kell venni az értékelések mennyiségét a hitelesebb kép érdekében.

A szálláshelyek felszereltségében nincs lényeges változás. A szállások többsége fűtés és légkondicionáló funkcióval, hálósobával, saját fürdőszobával, TV-vel és WiFi lefedettséggel felszerelt, erkéllyel vagy terasszal felszerelt/ellátott. Néhány szolgáltatás, mint például a széf, a telefon és a minibár csak egy néhány szálláshelyen található meg.

A szobák és a férőhelyek száma nem volt könnyen kideríthető, mivel a booking.com alkalmazáson nincs minden esetben erre irányuló jelzés, ezért a szálláshelyek saját weboldaláról volt szükséges tájékozódni. A legtöbb férőhellyel rendelkező szálláshelyek Fülöpfalva, Ökörmező, Polyana, Saján, Huszt településeken található.

Egyéb szolgáltatások kategóriában a leggyakoribb a vasalási lehetőség, a mosoda és a takarítás. Az előző évhez hasonlóan 2022-ben már nem dolgoznak azok a szálláshelyek, amelyek közös társalgót (Usadba Gornaya Skazka) és concierge (Private Sadyba Guslashky) szolgáltatást kínáltak.

5 féle szabadidős lehetőséget kategorizáltam a programok alapján: sportolási-, szórakozási-, wellness lehetőség, gyermekbarát program és tematikus vacsorák.

A wellness szolgáltatások közül a szauna, a strand, a masszázs és a wellness eszközök jelenléte a leggyakoribb. A wellness szolgáltatások az év bármely szakában vonzzák a turistákat, így a szezon kitolható, a foglalások mennyisége bővíthető.

РЕЗЮМЕ

У свої кваліфікаційні роботі я досліджувала зміни в пропозиції закладів тимчасового розміщення Хустського району, тлі збройної агресії росії проти України. На основі проведених робіт та досліджень можна сказати, що північна та північно-західна частина Хустського району є більш популярною з туристичної точки зору. У його районі варто відвідати гірськолижні траси, а також санаторії та курорти, які побудовані на основі джерел мінеральних вод. Місця для відвідування включають долину Нарцисів, озеро Синевир та водоспад Шипіт.

Найбільша кількість закладів тимчасового розміщення досліджуваної території зосереджена в смт Міжгір'я, яке пояснюється близькістю гірськолижних курортів. Також багато закладів у селах Пилипець, Поляна та Ізки. Кількість зареєстрованих закладів у системі Booking.com збільшувалася кожним роком, особливо активним був період з 2013 по 2016 роки.

За типами основна більшість закладів тимчасового розміщення являється готелем, (24%), приватною садибою (18%) або турбазою (12%). На основі оцінок в системі майже половина закладів отримали бали 9 або вище, що показує належний рівень задоволеності відвідувачів.

Відносно функціональності досліджуваних закладів варто зазначити, що обладнання в них належного рівня включаючи окремі санвузли для кожної кімнати, наявність підключення до мережі Інтернет, різні системи опалення та охолодження приміщень.

Важким виявився визначення кількості кімнат та ліжко-місць, тому що booking.com не надає такі узагальнені інформації, тому інформацію щодо даного питання я отримала з власних веб-сторінок закладів. Найбільша кількість ліжко-місць зосередження в Пилипці, Міжгір'ї, Полянці, Шаянці та Хусті.

FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE

1. BERGHAUER S. – TÓTH A, 2019.: *Kereskedelmi szálláshelyek*. In: Sass E. – Berghauer S. (szerk.): Kárpátalja magyarlakta területeinek turisztikai helyzetfelmérése. Kutatási beszámoló. Gáborprint. Beregszász, pp. 16-21.
2. BERGHAUER S., 2006: *Gyógyturizmus Kárpátalján*. In: Baranyai G. – TÓTH J. (szerk.): Földrajzi tanulmányok a pécsi doktoriskolából V. PTE TTK FDI, Pécs, pp. 49–59.
3. BERGHAUER S., 2009a: *Egészségturizmus (IX. fejezet)* In: Baranyi B. (szerk.): Kárpátalja. MTA Regionális Kutatások Központja, Dialóg Campus Kiadó, Pécs–Budapest, 347 pp.
4. BERGHAUER S., 2009b: *Kárpátalja turizmusa országos összevetésben (IX. fejezet)* In: Baranyi B. (szerk.): Kárpátalja. MTA Regionális Kutatások Központja, Dialóg Campus Kiadó, Pécs–Budapest, 339 pp.
5. BERGHAUER S., 2012 - *A turizmus mint kitörési pont Kárpátalján (?)*. (*Értékek, remények, lehetőségek Ukrajna legnyugatibb megyéjében*), Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Földtudományok Doktori Iskola, Pécs.
6. BERGHAUER S., 2020a: *Síturizmus. Kárpátaljai célterületi megvalósítása (5. fejezet)*. In Kóródi M. (szerk.): Turizmus a Kárpát-medencében. Debreceni Egyetem, Campus Kiadó, 2020, 133 pp.
7. BERGHAUER S., 2020b: *Turizmus-szervezési sajátosságok a célterületeken, turisztikai szervezetek. desztinációmárketing, alkalmazott turizmusfejlesztési és teljesítménymérési módszerek. Kárpátaljai célterületi jellemzők (4. fejezet)*. In Kóródi M. (szerk.): Turizmus a Kárpát-medencében. Debreceni Egyetem, Campus Kiadó, 2020, 76 pp.
8. BILAK, SZ. P. (БИЛАК, С. П.), 1986: *Kárpátontúl Ásványvizei*. (*Минеральные Воды Закарпаття*). Вища Школа, Львів. 165 P.
9. CROUCH, G. I. – RITCHIE, J. R. B. 1999: *Tourism, Competitiveness, and Societal Prosperity*. In: Journal of Business Research 44, Elsevier Science Inc., New York, pp. 137–152.
10. GÖNCZY S. – SZILÁGYI ZS. – BERGHAUER S., 2011: *A kárpátaljai falusi turizmus lehetséges irányai*. XIX. Kárpátaljai Nyári Szabadegyetem. Felsőszinevér, 2011 június 28. – július 3. Előadás, (pdf formátum) p. 43.

11. GÖNCZY S., – LONTAI-SZILÁGYI ZS., 2019: A turisztikai kereslet sajátosságai. In: Berghauer S. – Sass E. (szerk.): A kárpátaljai magyarság turizmusfejlesztési stratégiája. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács. Beregszász, pp. 22-23.
12. GÖNCZY S., 2009A: *Husztai Járás (VII. Fejezet)*. In: Baranyi B. (Szerk.): Kárpátalja. MTA Regionális Kutatások Központja, Dialóg Campus Kiadó, Pécs–Budapest, 274-275 Pp.
13. GÖNCZY S., 2009B: *Ökörmezői Járás (VII. Fejezet)*. In: Baranyi B. (Szerk.): Kárpátalja. MTA Regionális Kutatások Központja, Dialóg Campus Kiadó, Pécs–Budapest, 286-287 Pp.
14. HRICKU-ANDRIJES, J. – HRICKU, V. (ЮЛІЯ ГРИЦКУ-АНДРІЄШ, ВЕРОНІКА ГРИЦКУ), 2014: *Географія сільського зеленого туризму у Закарпатській області*. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. Вип. 34., pp. 48–55.
15. IZSÁK T. 2009: *Ilosvai járás (VII. Fejezet)*. In: Baranyi b. (szerk.): Kárpátalja. MTA Regionális Kutatások Központja, Dialóg Campus Kiadó, Pécs–Budapest, 276-278 Pp.
16. KARMACSI Z. – SASS E., 2019: *Kárpátalja falusi turizmusa civil szervezetek vezetői, falusi turizmussal foglalkozó szervezők szemszögéből*. In SASS E. – BERGHAUER S. (szerk.) Kárpátalja magyarlakta területeinek turisztikai helyzetfelmérése. Kutatási beszámoló. Beregszász, pp. 41–46.
17. KARMACSI Z. 2018: *Kárpátalja turisztikai vonzerőinek nyelvi tájképe*. Metszetek, Vol.7, No.1. pp. 91–118.
18. KÁRPÁTALJA – SZANATÓRIUMOK ÉS TURIZMUS 2015, 2017, 2018: (Закарпаття – Санаторії та туризм 2015, 2017, 2018). *Статистичний збірник. Головне управління статистики у Закарпатській області. Ужгород*
19. KÁRPÁTALJA – SZANATÓRIUMOK ÉS TURIZMUS 2017 2018: (Закарпаття – Санаторії та туризм 2017). *Статистичний збірник. Головне управління статистики у Закарпатській області. Ужгород, 2018*
20. KASPAR, C., 1992: *Turisztikai alapismeretek*. KIT, Budapest. 158 p.
21. KÁTAY Á. 2011b: *Sikertényező-e a wellness szállodák telepítési helye?* In: Michalkó, G. – Rátz, T. (szerk.): A turizmus dimenziói: humánium, ökonómikum, politikum. Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár, pp. 207-221.
22. KÁTAY Á., 2011a: *Minőségmenedzsment a turizmusban*. In: Aubert A. (szerk.): Turizmus-menedzsment. Pécsi Tudományegyetem, Pécs.

23. KÁTAY Á., 2013: *Magyar utazók hazai szálláshely-választási szokásai, a döntést befolyásoló tényezők*. In: Michalkó, G. – Rátz, T. (szerk.): Jó(l)lét és turizmus: Utazók, termékek és desztinációk a boldogság és a boldogulás kontextusában.
24. KÁTAY Á., 2016: *A szállodaipar térbeli és időbeli expanziójának vizsgálata Magyarországon*. PhD-értekezés, Pécsi Tudományegyetem, Pécs.
25. LEHOCZKY T., 1881-82: *Bereg vármegye monográfiája, I-III*. Ungvár, Pollacsek Nyomda.
26. MICHALKÓ G., 2007: *A turizmuselmélet alapjai*. KJF, Székesfehérvár. 224 p.
27. PAP, SZ. (ПОП С.), 2009: *Природні Ресурси Закарпаття*. Державне Видавництво «Карпати», Ужгород. 336 P.
28. RITCHIE, J. R. B. – CROUCH, G. I. 2003: *The Competitive Destination. A Sustainable Tourism Perspective*. CAB International, Wallingford UK. 267 p.
29. SASS E. 2012: *A kárpátaljai Bereg-Vidék falusi turizmusának jellemzése egy empirikus kutatás alapján*. In: Berghauer S.et.al. (szerk.): Társadalomföldrajzi kihívások a XXI. század Kelet-Közép-Európájában. Nemzetközi földrajzi konferencia. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola – PoliPrint Kiadó, Beregszász, pp. 261–271.
30. SASS E., 2019: *A kárpátaljai Beregvidék falusi turizmusának helyzete és fejlődési lehetőségei*. PhD-értekezés, Pécsi Tudományegyetem, Pécs.
31. SEITZ G. 2000: *Hotelmenedzsment*. Springer Orvosi Kiadó Kft., Budapest. 231 p.
32. TARPAI J. 2013: *Természeti és társadalmi erőforrások szerepe Kárpátalja turizmusfejlesztésében és hatása a területfejlesztésre*. PhD értekezés, Pécsi Tudományegyetem, Pécs, p.181
33. TARPAI J., – DANCS K. 2008: *Turisztikai együttműködések a magyar-ukrán határ mentén*. In: Baranyi B (szerk.): Magyar–ukrán határrégió – együttműködés az Európai Unió külső határán. MTA Regionális Kutatások Központja, Debrecen, pp. 145–164.
34. VADAS G. 1999: *Szállodai alapismeretek*. KIT Képzőművészeti Kiadó és Nyomda, Budapest. 97 p.
35. БОЖУК ТЕТЯНА: *Аналіз курортних місцевостей (на прикладі Шаяну, Закарпаття)*. In: Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України, 2022, pp. 95
36. БОЖУК ТЕТЯНА: *Аналіз курортних місцевостей (на прикладі Шаяну, Закарпаття)*. In: Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України, 2022, pp. 96

37. ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ 2018: *Колективні засоби розміщування в Україні у 2017 році, Статистичний збірник. Київ*
38. ПАНЬКІВ Н. Є.: *Характеристика потенціалу екотуризму України в умовах війни. Креативний простір в Україні та світі: кол. моногр. Харків : СГ НТМ «Новий курс», 2022. С. 154–162. In: Роїк О.Р., Недзвецька О.В. (szerk.): Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період, pp 12.*
39. ПЛОТНІКОВА М. Ф., ЯКОБЧУК В. П., ХОДАКІВСЬКИЙ Є. І., ВОЙТЕНКО А. Б., КОЛЕСНІКОВА М. С.: *Державна політика реалізації туристичного потенціалу України. Інвес-тиції: практика та досвід. 2022. No 3. С. 102–112. In: Роїк О.Р., Недзвецька О.В. (szerk.): Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період, pp. 12*
40. РОЇК О.Р., НЕДЗВЕЦЬКА О.В.: *Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період, 2022, pp. 14*

Internetes források

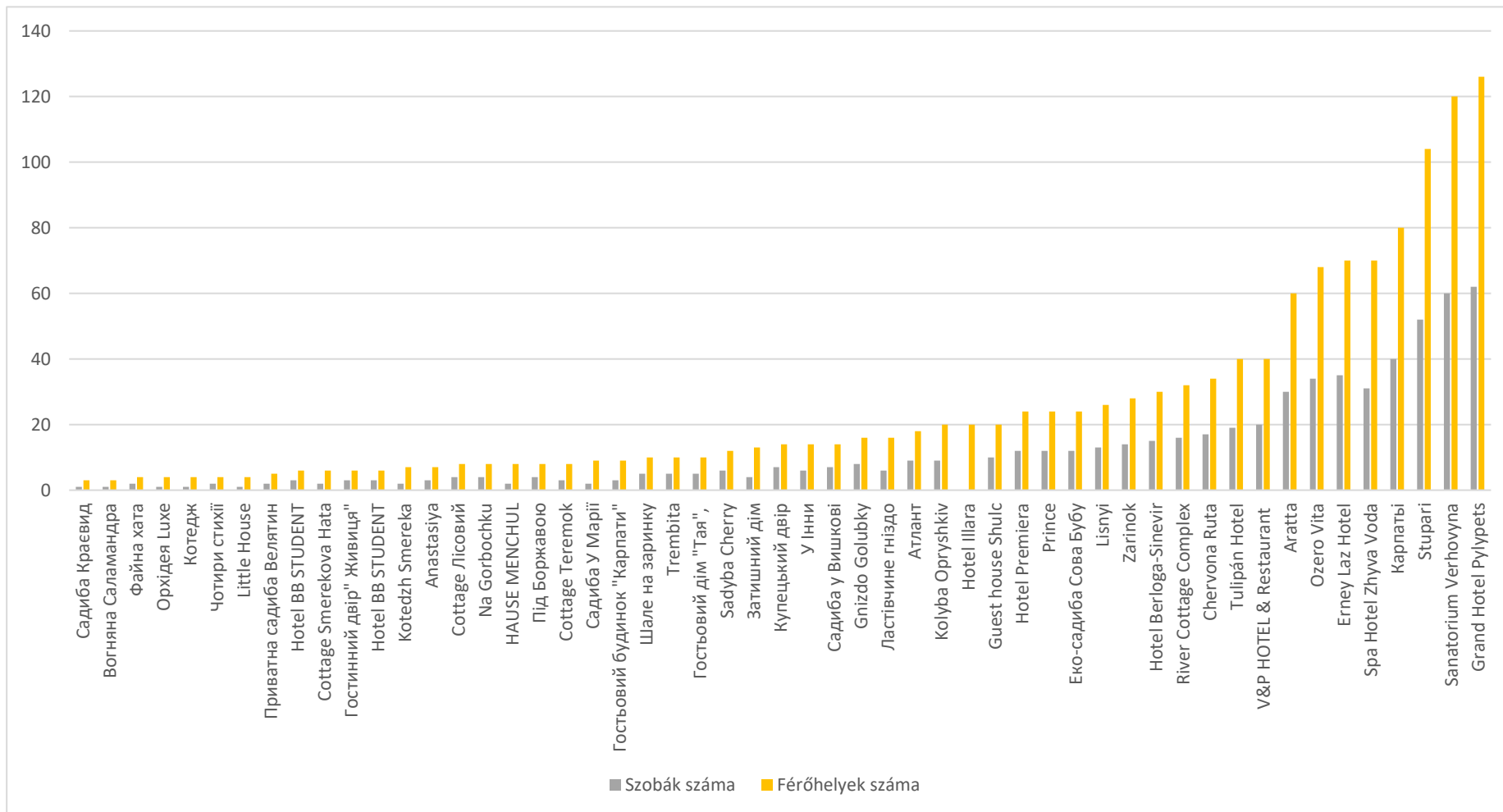
1. PÓNYAI GY. 2005: *Szolgáltatások az EU-ban. Magyar Szállodaszövetség XXVII. Közgyűlése.* <http://www.hah.hu/opendoc.php?fn=Ponyai.ppt> [2006. 02. 18.]
2. TÓTH OROSZ E., 2020 - https://hodinkaintezet.uz.ua/decentralizacio-karpataljan/?fbclid=IwAR2ipJj_sk9nqX5_RFp9X_1oenJreh2Xx_4ZgigkdQmO2UJO7SP0kJN6N5w. *Letöltés dátuma: 2022.02.23.*
3. booking.com. *Letöltés dátuma: 2022.09.16.*
4. <https://www.erdekesvilag.hu/narciszok-volge/>
5. <http://hazajaroegylet.hu/uticelok/falusi-zold-turizmus-visk/>. *Letöltés dátuma: 2022.03.03.*
6. <https://kiszozszo.net/2020/07/17/vegleges-hat-jaras-lesz-karpatalja>
7. www2.unwto.org/. *Letöltés dátuma: 2022.02.20.*
8. «Visit Ukraine in the future»: *українські готелі в гарячих точках просять світ про відпустку.* URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/214/visit-ukraine-in-the-future-ukrainski-goteli-v-garyacix-tockax-prosyat-svit-pro-pidtrimku>, In: Роїк О.Р., Недзвецька О.В. (szerk.): Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період, pp. 13

9. БАРВІНОК Н. В., БАРВІНОК М. В.: *Вплив російсько-української війни на туризм в Україні та перспективи його розвитку в майбутньому*. In: Слово і діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/04/21/novyna/suspilstvo/vijna-rosiyeyu-kozhen-shostyj-ukrayineczstav-pereselencem.>, pp. 27
10. *Державне Агентство з розвитку туризму*. URL: <https://www.tourism.gov.ua/news-and-announcements> (дата звернення: 30.05.2022). In: Роїк О.Р., Недзвецька О.В. (szerk.): *Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період.*, pp. 13
11. *Державне Агентство з розвитку туризму*. URL: <https://www.tourism.gov.ua/news-and-announcements> (дата звернення: 30.05.2022). In: Роїк О.Р., Недзвецька О.В. (szerk.): *Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період.*, pp. 14
12. *Електронний ресурс*. URL: <https://www.unian.ua/tourism/news/>. In: Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України, 2022, pp. 106
13. *Загальні втрати економіки, понесені в ході війни. Київська школа економіки*. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zadokumentovanih-zbitkiv-infrastrukturi-stanovit-mayzhe-92-mlrd> (дата звернення: 30.05.2022), In: Роїк О.Р., Недзвецька О.В. (szerk.): *Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період.*, pp. 12
14. *Нова сторінка. Як війна змінить мандрівки Україною після перемоги над ворогом*. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/novaya-stranitsa-voyna-izmenit-puteshestviya-1649942226.html>. In: Роїк О.Р., Недзвецька О.В. (szerk.): *Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період.*, pp. 13
15. *Повномасштабне вторгнення Росії в Україну: історичний контекст*. URL: <https://uinp.gov.ua/aktualni-temy/povnomasshtabne-vtorgnennya-rosiyi-v-ukrayinu-istorychnyy-kontekst> (дата звернення: 30.05.2022). In: Роїк О.Р., Недзвецька О.В. (szerk.): *Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період.*, pp. 12
16. Про роботу Українського культурного фонду під час війни – 10й випуск дайджесту «Хроніки культурного фронту». URL: https://ucf.in.ua/news/16_04_2022 (дата звернення: 30.05.2022), In: Роїк О.Р., Недзвецька О.В. (szerk.): *Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період.*, pp. 12

17. Про роботу Українського культурного фонду під час війни – 10й випуск дайджесту «Хроніки культурного фронту». URL: https://ucf.in.ua/news/16_04_2022 (дата звернення: 30.05.2022). In: Роїк О.Р., Недзвецька О.В. (szerk.): Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період, pp. 13.
18. РОДАК К.: Як виглядає туризм під час війни. URL: https://zaxid.net/turizm_pid_chas_viyuni_2022_fakti_vid_turistichnih_firm_lvova_n1542665 In: Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України, 2022, pp. 105
19. РОДАК К.: Як виглядає туризм під час війни. URL: https://zaxid.net/turizm_pid_chas_viyuni_2022_fakti_vid_turistichnih_firm_lvova_n1542665 In: Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України, 2022, pp. 106
20. ТАРАНЕНКО Г. Г.: Розвиток туризму в сучасних умовах: реалії та перспективи. Ефективна економіка. 2022. No 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9902> DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.1.90> (дата звернення: 30.05.2022). In: Роїк О.Р., Недзвецька О.В. (szerk.): Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період, pp. 12.
21. Україна, Литва та Польща розпочали працювати над оцифруванням культурної спадщини України. URL: <https://www.unian.ua/society/ukrajina-litva-ta-pol-shcha-rozpochali-pracyuvati-nad-ocifruvannnyam-kulturnoji-spadshchini-ukrajini-novini-ukrajini-11824371.html> (дата звернення: 30.05.2022). In: Роїк О.Р., Недзвецька О.В. (szerk.): Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період, pp. 12.
22. Україна, Литва та Польща розпочали працювати над оцифруванням культурної спадщини України. URL: <https://www.unian.ua/society/ukrajina-litva-ta-pol-shcha-rozpochali-pracyuvati-nad-ocifruvannnyam-kulturnoji-spadshchini-ukrajini-novini-ukrajini-11824371.html> (дата звернення: 30.05.2022.) In: Роїк О.Р., Недзвецька О.В. (szerk.): Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період, pp. 12

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet Szobák és férőhelyek száma

**2. melléklet Pylypets, standard
kétszemélyes szoba**

Forrás: booking.com

3. melléklet. Ozera Vita turistaház

Forrás: booking.com

4. melléklet. Ozera Vita turistaház

Forrás: booking.com

5. melléklet. Hotel Berloga-Sinevir

Forrás: booking.com

6. melléklet. Hotel Berloga-Sinevir

Forrás: booking.com

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra Kárpátalja újonnan megalakult járásai.....	9
2. ábra Nárciszok völgye	11
3. ábra Huszti várrom.....	11
4. ábra Szinevéri-tó	12
5. ábra Kárpátalja idegenforgalma a 2015-, 2017-, 2018-as években	28
6. ábra A szálláshelyek gyakorisága településenként (2021).....	32
7. ábra A szálláshelyek gyakorisága településenként (2022).....	33
8. ábra Vizsgált szálláshelytípusok	34
9. ábra A szálláshelyek típusában bekövetkezett mennyiségbeli változások	34
10. ábra A szálláshelyek regisztrációja a booking.com szállásfoglaló rendszeren.....	35
11. ábra Teltházias szálláshelyek mennyisége.....	37
12. ábra Szálláshelyek száma települési bontásban	39
13. ábra Árbeli változások	41
14. ábra Nyelvi készségek, a kiszolgálás nyelve	41
15. ábra Online vendégértékelések	43
16. ábra Szobafelszereltség.....	43
17. ábra Egyéb szolgáltatások.....	44
18. ábra Szabadidős lehetőségek	45
19. ábra Wellness-szolgáltatások.....	46

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

- 1. táblázat A kereskedelmi szálláshelyek mennyisége a járásban*
- 2. táblázat A szálláshelyeken kiszolgált látogatók száma típusonként*
- 3. táblázat A szálláshelyeken kiszolgált személyek száma látogatói kategóriák szerint*
- 4. táblázat Tartózkodási időtartam*
- 5. táblázat A kereskedelmi szálláshelyek szobaállománya típusonként*
- 6. táblázat A szálláshelyek kapacitása típusonként*
- 7. táblázat A szálláshelyeken foglalkoztatottak átlagos létszáma*

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Szeretnék köszönetet mondani témavezetőmnek, Tóth Attila Tanár Úrnak, aki mindig lelkesen, pozitívan és tetterre készen állt hozzám a munkához. Köszönöm a tudást és a tanácsokat, amit átadott nekem és a kritikákat, amit úgy tálalt, hogy közben nem szegte kedvemet. Hálás vagyok a folyamatos támogatásáért és biztatásáért.

Továbbá köszönetet szeretnék mondani édesanyámnak, aki mindig hisz bennem és a páromnak, aki sok terhet levett a vállamról annak érdekében, hogy több időm és energiám legyen a tanulmányaimra.

NYILATKOZAT

Alulírott Tóth Regina, turizmus szakos hallgató kijelentem, hogy szakdolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszékén készítettem turizmus diploma megszerzése céljából.

Kijelentem, hogy szakdolgozatomat más szakon korábban nem védtem meg, saját munkám eredménye és csak hivatkozott forrásokat használtam fel.

Tudomásul veszem, hogy szakdolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola könyvtárában a kölcsönözhető könyvek között helyezik el.

Ім'я користувача:
приховано налаштуваннями конфіденційності

ID перевірки:
1015149527

Дата перевірки:
19.05.2023 20:10:06 CEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
21.05.2023 13:34:24 CEST

ID користувача:
100011756

Назва документа: Товт Регіна Атіллівна

Кількість сторінок: 66 Кількість слів: 13641 Кількість символів: 120495 Розмір файлу: 2.70 MB ID файлу: 1014830347

21.9% Схожість

Найбільша схожість: 5.97% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1007833355)

21.6% Джерела з Інтернету 618 Сторінка 68

10.2% Джерела з Бібліотеки 85 Сторінка 74

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 3